

มาตรฐานสินค้าเกษตร

มกษ. 9000 เล่ม 5-2553

THAI AGRICULTURAL STANDARD

TAS 9000 PART 5-2010

เกษตรอินทรีย์ เล่ม 5 : ปลาสดอินทรีย์

ORGANIC AGRICULTURE

PART 5 : ORGANIC SNAKESKIN GOURAMI

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ICS 65.020.99

ISBN

มาตรฐานสินค้าเกษตร

มกษ. 9000 เล่ม 5-2553

THAI AGRICULTURAL STANDARD

TAS 9000 PART 5-2010

เกษตรอินทรีย์ เล่ม 5 : ปลาสลิดอินทรีย์

ORGANIC AGRICULTURE

PART 5 : ORGANIC SNAKESKIN GOURAMI

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

50 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0 2561 2277 โทรสาร 0 2561 3357

www.acfs.go.th

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศและงานทั่วไป เล่ม 127 ตอนพิเศษ 150 ง

วันที่ 28 ธันวาคม พุทธศักราช 2553

คณะกรรมการวิชาการพิจารณามาตรฐานสินค้าเกษตร
เรื่อง การปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีสำหรับฟาร์มปลาสด

1. นางมะลิ บุญรัตผลิน	ประธานกรรมการ
2. นางสาวสมศรี งามวงศ์ชน
กรมประมง	กรรมการ
3. นายมนัส ลาภผล
สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ	กรรมการ
4. นายสมบูรณ์ หลาวประเสริฐ
สำนักวิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่ง กรมประมง	กรรมการ
5. นางจุฑาทิพย์ โลกิตสถาพร
สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด กรมประมง	กรรมการ
6. นายทวี วิพุทธานุมาศ
สถาบันวิจัยอาหารสัตว์น้ำจืด กรมประมง	กรรมการ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรืองวิษญ์ ยूनพันธ์
ภาควิชาเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	กรรมการ
8. รองศาสตราจารย์วีรพงศ์ วุฒิพันธุ์ชัย
ภาควิชาวาริชศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา	กรรมการ
9. รองศาสตราจารย์อรัญญา พลพรพิสิฐ
ศูนย์วิจัยโรคสัตว์น้ำ คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	กรรมการ
10. นางสาวสุภาภรณ์ ชัยสถาวรวงศ์
กลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	กรรมการ
11. นายเอกพันธ์ รัชตเศรษฐกุล
สมาคมผู้เพาะเลี้ยงปลาไทย	กรรมการ
12. นายล้อมเดช จันทร์บุตร
สมาคมเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำไทย	กรรมการ
13. นายปัญญา โตกทอง	กรรมการ
14. นางศศิวิมล ทับแย้ม
สำนักมาตรฐานสินค้าและระบบคุณภาพ
สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ	กรรมการและเลขานุการ

ปัจจุบันสินค้าเกษตรอินทรีย์โดยเฉพาะพลาสติกอินทรีย์ เป็นสินค้าที่มีความสำคัญทั้งด้านการผลิตและการตลาด โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประกาศมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่าย ผลผลิตและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ (มกษ 9000 เล่ม 1-2552) ไปแล้ว ดังนั้น เพื่อเป็นการยกระดับการเลี้ยงพลาสติกอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ของประเทศไทยให้มีมาตรฐาน คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรจึงเห็นสมควรกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์ เล่ม 5 : พลาสติกอินทรีย์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการเลี้ยงและแปรรูปพลาสติกอินทรีย์

มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ กำหนดขึ้นโดยใช้เอกสารต่อไปนี้เป็นแนวทาง

มกษ.9000 เล่ม 1-2552. มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่าย ผลผลิตและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์. สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ.

คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2553. โครงการศึกษาเกณฑ์เกณฑ์การตรวจประเมินและคำแนะนำในการเพาะเลี้ยงปลาสลิดระบบอินทรีย์

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร :
เกษตรอินทรีย์ เล่ม ๕ : ปลาสลิดอินทรีย์
ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑

ด้วยคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร เห็นสมควรกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์ เล่ม ๕ : ปลาสลิดอินทรีย์ เป็นมาตรฐานทั่วไป ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อส่งเสริมสินค้าเกษตรให้ได้คุณภาพ มาตรฐานและปลอดภัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงออกประกาศ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : เกษตรอินทรีย์ เล่ม ๕ : ปลาสลิดอินทรีย์ มาตรฐานเลขที่ มกษ. ๙๐๐๐ เล่ม ๕-๒๕๕๓ ไว้เป็นมาตรฐานทั่วไป ดังมีรายละเอียดแนบท้ายประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

(นายธีระ วงศ์สมุทร)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

มาตรฐานสินค้าเกษตร

เกษตรอินทรีย์

เล่ม 5 : ปลาสลิดอินทรีย์

1 ขอบข่าย

- 1.1 มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ กำหนดวิธีการเลี้ยง การจัดการ การเก็บรักษา การขนส่ง การแปรรูป การแสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์ปลาสลิดที่ได้จากการเลี้ยงแบบอินทรีย์
- 1.2 มาตรฐานนี้ครอบคลุมถึงผลิตผลและผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการเลี้ยงปลาสลิดแบบอินทรีย์
- 1.3 มาตรฐานนี้ให้ใช้ร่วมกับมกษ.9000 เล่ม 1 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิตแปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่าย ผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ และมกษ.9000 เล่ม 3 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์ เล่ม 3 : อาหารสัตว์น้ำอินทรีย์

2 นิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ ให้เป็นไปตาม มกษ.9000 เล่ม 1 และ ดังต่อไปนี้

- 2.1 ปลาสลิด (snakeskin gourami หรือ sepat siam) หมายถึง ปลาน้ำจืดที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Trichogaster pectoralis*
- 2.2 การเลี้ยงปลาสลิดแบบอินทรีย์ (organic aquaculture for snakeskin gourami) หมายถึง การเลี้ยงปลาสลิดแบบองค์รวม เกื้อหนุนต่อระบบนิเวศ รักษาความหลากหลายและวงจรทางชีวภาพ รวมถึงสวัสดิภาพของสัตว์น้ำ เน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการใช้วัตถุอันตรายจากการสังเคราะห์ ไม่ใช่พืช สัตว์ หรือจุลินทรีย์ที่ได้มาจากเทคนิคการตัดแปรพันธุกรรม มีการจัดการกับผลิตผลด้วยความระมัดระวัง เพื่อรักษาสภาพการเป็นเกษตรอินทรีย์ และคุณภาพที่สำคัญของผลิตผลทุกขั้นตอน
- 2.3 ผลิตผลปลาสลิดอินทรีย์ (organic snakeskin gourami produce) หมายถึง ผลิตผลปลาสลิดที่ได้จากการเลี้ยงภายใต้หลักการของเกษตรอินทรีย์ ที่ยังไม่ผ่านการแปรรูปหรือแปรรูป

2.4 การแปรรูป (processing) หมายถึง การนำพลาสติกจากการเลี้ยงแบบอินทรีย์มาทำการแปรรูปทางกายภาพหรือชีวภาพ ได้แก่ การหมักเกลือและทำให้แห้งเป็นพลาสติกหอมอินทรีย์หรือพลาสติกเค็มแห้งอินทรีย์

2.5 ผลิตภัณฑ์พลาสติกอินทรีย์ (organic snakeskin gourami product) หมายถึง ผลิตภัณฑ์พลาสติกอินทรีย์ที่ผ่านการแปรรูปหรือแปรรูป ซึ่งใช้ส่วนประกอบที่อนุญาตให้ใช้ตามหลักการเกษตรอินทรีย์ เช่น พลาสติกแห้งพลาสติกเค็มแห้ง พลาสติกหอม เป็นต้น

3 หลักการเลี้ยงและแปรรูปพลาสติกอินทรีย์

ให้เป็นไปตามข้อ 3 ใน มกษ.9000 เล่ม 1 ดังนี้

3.1 พัฒนาระบบการผลิตไปสู่แนวทางเกษตรผสมผสานที่มีความหลากหลายของพืชและสัตว์

3.2 พัฒนาระบบการผลิตที่พึ่งพาตนเองในเรื่องของอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารภายในฟาร์ม

3.3 ฟื้นฟูและรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินและคุณภาพน้ำด้วยอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสดอย่างต่อเนื่องโดยใช้ทรัพยากรในฟาร์มมาหมุนเวียนใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3.4 รักษาความสมดุลของระบบนิเวศในฟาร์ม และความยั่งยืนของระบบนิเวศโดยรวม

3.5 ป้องกันและหลีกเลี่ยงการปฏิบัติที่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม

3.6 ยึดหลักการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวและการแปรรูปที่เป็นวิถีการธรรมชาติ ประหยัดพลังงาน และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

3.7 รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ของระบบการเกษตรและระบบนิเวศโดยรวม รวมทั้งการอนุรักษ์แหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของพืชและสัตว์ป่า

3.8 รักษาความเป็นอินทรีย์ตลอดห่วงโซ่การผลิต

3.9 หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ตลอดกระบวนการผลิต

3.10 ผลิตผล ผลิตภัณฑ์ หรือส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ ต้องไม่มาจากการตัดแปรพันธุกรรม

3.11 ผลิตภัณฑ์หรือส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ ต้องไม่ผ่านการฉายรังสี

4 ข้อกำหนดวิธีการเลี้ยงพลาสติกแบบอินทรีย์

ให้เป็นไปตามข้อ 5 ใน มกษ.9000 เล่ม 1 และเพิ่มเติมหลักการ ดังนี้

4.1. การปรับเปลี่ยนเป็นการผลิตแบบอินทรีย์

4.1.1 มีระยะปรับเปลี่ยนอย่างน้อย 1 รอบการผลิต นับตั้งแต่ การเตรียมบ่อจนถึงจับขาย โดยระยะปรับเปลี่ยน อาจแตกต่างกันขึ้นกับข้อมูลอื่น เช่น ประวัติการใช้พื้นที่ก่อนหน้านี้ โดยได้รับการยอมรับจากหน่วยรับรอง

4.1.2 ระยะการปรับเปลี่ยน ให้นำตั้งแต่ผู้ผลิตได้ปฏิบัติตามมาตรฐานนี้แล้วและสมัครขอรับการรับรอง จากหน่วยรับรอง

4.2 ฟาร์มและที่ตั้งฟาร์ม

4.2.1 ฟาร์มมีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำหรือผู้ประกอบการด้านการประมง

4.2.2 ไม่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ห้ามเลี้ยง

4.2.3 เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการเลี้ยงปลาชนิดแบบอินทรีย์

4.2.4 ไม่ได้รับผลกระทบจากแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือมีมาตรการป้องกัน

4.2.5 อยู่ใกล้แหล่งน้ำที่มีคุณภาพดี เหมาะสมต่อการเลี้ยงปลาชนิดแบบอินทรีย์ และมีปริมาณน้ำเพียงพอ

4.2.6 มีการคมนาคมสะดวกต่อการปฏิบัติงานและการขนส่ง

4.2.7 มีการดูแลรักษาระบบนิเวศและสภาพแวดล้อม โดยปลูกพืชอย่างน้อย 5% ของพื้นที่ฟาร์ม

4.2.8 มีแนวกันชนที่ป้องกันการปนเปื้อนจากพื้นที่ใกล้เคียงฟาร์มเลี้ยงปลาชนิดอินทรีย์

4.3 การจัดการทั่วไป

4.3.1 วางผังฟาร์มตามหลักวิชาการการเลี้ยงสัตว์น้ำแบบอินทรีย์

4.3.2 ปริมาณน้ำในบ่อและคุณสมบัติน้ำต้องเหมาะสมต่อการเลี้ยงปลาชนิดแบบอินทรีย์ตามที่ระบุใน ภาคผนวก ก

4.3.3 ปล่อยพ้อ-แม่พันธุ์หรือลูกพันธุ์ปลาชนิดอินทรีย์ในอัตราความหนาแน่นที่เหมาะสมตามที่ระบุใน ภาคผนวก ก

4.4 การจัดการการเลี้ยง

4.4.1 เลี้ยงปลาชนิดแบบอินทรีย์เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของช่วงอายุปลาชนิดที่อยู่ในระบบ ระยะเวลาการเลี้ยง อายุปลาชนิดของระยะเวลาการเลี้ยงที่อยู่ในระบบการผลิตทั้งหมด นับตั้งแต่ เป็นตัวอ่อน จนถึงจับขายประมาณ 8 เดือน ถึง 12 เดือน

4.4.2 ให้ใช้สารอินทรีย์หรือวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรจากระบบการผลิตแบบอินทรีย์หรือวัสดุธรรมชาติ เป็นหลัก โดยสารอินทรีย์หรือวัสดุ ดังกล่าวต้องไม่มีการปนเปื้อนสิ่งต่อไปนี้

(1) จุลินทรีย์และผลผลิตจากจุลินทรีย์ ที่มีการตัดแปรพันธุกรรม

(2) สารพิษตามธรรมชาติ เช่น โลหะหนักต่างๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของมนุษย์

(3) ปุ๋ยเทศบาลหรือปุ๋ยหมักจากขยะในเมือง

(4) สารสังเคราะห์เพื่อเร่งการเจริญเติบโต

4.4.3 เตรียมบ่อเลี้ยงอย่างถูกวิธีและปรับสภาพบ่อให้เหมาะกับการเลี้ยงปลาชนิดแบบอินทรีย์ โดยสามารถเลือกใช้ปัจจัยการผลิตที่ใช้เป็นปุ๋ยและสารปรับปรุงบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามที่ระบุในตารางภาคผนวก ข

4.4.4 กำจัดศัตรูปลาชนิดด้วยวิธีการตามหลักการเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์ ตามที่ระบุในภาคผนวก ค

4.4.5 น้ำทิ้งจากการเลี้ยงปลาชนิดแบบอินทรีย์ต้องมีคุณภาพตามที่กฎหมายกำหนด

4.5 ปัจจัยการผลิต

4.5.1 พันธุ์ปลาชนิดอินทรีย์

4.5.1.1 ใช้พ่อ-แม่พันธุ์ที่ได้จากการเลี้ยงปลาชนิดแบบอินทรีย์ หรือวิธีธรรมชาติที่ดี กรณีมีการซื้อพ่อ-แม่พันธุ์จากภายนอกฟาร์ม ต้องมีหนังสือกำกับการจำหน่ายสัตว์น้ำ

4.5.1.2 ใช้ลูกพันธุ์ที่ได้จากการเลี้ยงปลาชนิดแบบอินทรีย์ หรือวิธีธรรมชาติ กรณีมีการซื้อลูกพันธุ์จากภายนอกฟาร์ม ต้องมีหนังสือกำกับการจำหน่ายลูกพันธุ์สัตว์น้ำ

4.5.2 อาหารปลาชนิดอินทรีย์

4.5.2.1 อาหารปลาชนิดอินทรีย์ต้องมีคุณภาพเหมาะกับขนาดของปลาชนิดและระบบการเลี้ยง

4.5.2.2 กรณีใช้อาหารธรรมชาติและ/หรือวัตถุดิบอาหารจากธรรมชาติ ต้องเป็นไปตามข้อกำหนดใน มกษ 9000 เล่ม 3 ข้อ 3.1

4.5.2.3 กรณีใช้อาหารสำเร็จรูป ต้องเป็นไปตามข้อกำหนดใน มกษ. 9000 เล่ม 3 ข้อ 3.3

4.5.2.4 มีที่ให้เก็บวัตถุดิบที่ใช้ทำอาหาร อาหาร และอาหารเสริม แยกเป็นสัดส่วนและถูกสุขลักษณะ (ถ้ามี)

4.5.3 วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือ

4.5.3.1 วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการเลี้ยงระบบอินทรีย์ ต้องไม่มีการปนเปื้อนความไม่บริสุทธิ์ และแยกเป็นสัดส่วนและถูกสุขลักษณะ

4.5.3.2 ปุ๋ยธรรมชาติที่ใช้ในฟาร์มควรได้จากสิ่งเหลือใช้หรือผลพลอยได้จากการเกษตรอินทรีย์หรือจากธรรมชาติ และต้องผ่านกระบวนการหมักอย่างเหมาะสมหรือตากแห้ง

4.5.3.3 จุลินทรีย์ที่ใช้ในฟาร์มต้องไม่ผ่านกระบวนการดัดแปรพันธุกรรม

4.5.4 สารเคมีหรือสารสังเคราะห์

ห้ามใช้สารเคมี หรือสารสังเคราะห์ หรือยาปฏิชีวนะ ตามที่ระบุในรายการสารเคมีและวัสดุที่ห้ามใช้ในอาหารสัตว์น้ำตามตามที่ระบุในภาคผนวก ง

4.6 สุขลักษณะฟาร์ม

4.6.1 ผู้ปฏิบัติงานในฟาร์มต้องมีสุขลักษณะที่ดี ไม่มีโรคติดต่อ

4.6.2 น้ำทิ้งและของเสียจากที่อยู่อาศัยแยกจากบ่อเลี้ยง

4.6.3 ห้องสุขาแยกเป็นสัดส่วนจากบ่อเลี้ยง มีการจัดการของเสียอย่างถูกสุขลักษณะ และป้องกันไม่ให้เป็นบ่อเลี้ยง

4.6.4 กำจัดของเสีย ชากสัตว์ ภาชนะบรรจุอาหารปลาและปัจจัยการผลิต รวมถึงปัจจัยการผลิตที่หมดอายุหรือที่เหลือใช้อย่างเหมาะสม

4.6.5 ทิ้งและกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลจากฟาร์มอย่างถูกวิธี

4.6.6 ที่พักอาศัย สถานที่เตรียมอาหารและโรงเรือน สะอาด ถูกสุขลักษณะ

4.7 การจัดการสุขภาพ

4.7.1 มีการเฝ้าระวังและตรวจสุขภาพปลาผลิตอย่างสม่ำเสมอ

4.7.1.1 เมื่อพบอาการผิดปกติ ต้องตรวจหาสาเหตุเบื้องต้นของความผิดปกติ และพิจารณาวิธีการดำเนินการจัดการก่อนการใส่สารเคมีที่อนุญาตให้ใช้ได้ในการผลิตแบบอินทรีย์

4.7.1.2 เมื่อมีปลาตายมากผิดปกติ ต้องแจ้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบและมีวิธีการกำจัดซากและบำบัดน้ำทิ้งในบ่อเลี้ยงอย่างเหมาะสม

4.7.2 การป้องกันและรักษาโรค

4.7.2.1 มีการป้องกันและรักษาโรคตามหลักวิชาการและสอดคล้องกับหลักการเกษตรอินทรีย์ กรณีที่จำเป็นอนุญาตให้ใช้สารที่ใช้สำหรับควบคุมศัตรูและโรคในการเลี้ยงปลาผลิตระบบอินทรีย์ ตามที่ระบุในภาคผนวก ค

4.7.2.2 มีแนวทางป้องกันและแก้ไขการระบาดของโรคสัตว์น้ำ

4.8 การจับ การดูแลหลังจับ และการจำหน่าย

4.8.1 การจับ

4.8.1.1 วางแผนการจับและจำหน่ายเพื่อรักษาความสด และจับปลาในขณะที่มีสุขภาพดีและสามารถรักษาความเป็นอินทรีย์ของผลิตผลไว้ได้

4.8.1.2 สุ่มตรวจสอบสารเคมีตกค้างในตัวปลาผลิตก่อนจับ ในกรณีที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนสารเคมี

4.8.1.3 มีวิธีการจัดการและดูแลรักษาปลาผลิตอย่างถูกสุขลักษณะระหว่างการจับปลาผลิต

4.8.2 มีหนังสือกำกับการจำหน่ายสัตว์น้ำ

4.9 การฝึกอบรม

4.9.1 เกษตรกรและผู้ช่วยเลี้ยงปลาสลิดอินทรีย์มีความรู้หรือผ่านการฝึกอบรมด้านหลักการ ด้านวิชาการ การเลี้ยงปลาสลิด ด้านการเก็บเกี่ยว และระบบการผลิตแบบอินทรีย์

4.10 ข้อมูลและการบันทึกข้อมูล

4.10.1 บันทึกข้อมูลการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตเป็นแบบเกษตรอินทรีย์ ขั้นตอนการเลี้ยงและการจับ

4.10.2 บันทึกข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

5 การจัดการ การเก็บรักษา การขนส่ง การแปรรูป และการบรรจุหีบห่อ

5.1 ผลิตผลปลาสลิดจากการเลี้ยงแบบอินทรีย์ ระหว่างการเก็บรักษาและการขนส่ง ต้องจัดการโดยใช้ข้อควรระวังดังนี้

5.1.1 ต้องมีการป้องกันผลิตผลปลาสลิดอินทรีย์ ไม่ให้ปะปนกับผลิตผล ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่ปลาสลิดอินทรีย์ตลอดเวลา

5.1.2 ต้องมีการป้องกันผลิตผลปลาสลิดอินทรีย์ ไม่ให้สัมผัสกับวัสดุและสารที่ไม่อนุญาตให้ใช้ในการเลี้ยงแบบอินทรีย์และแปรรูปตลอดเวลา

5.2 กรณีที่ผลิตผลปลาสลิดได้รับการรับรองว่าเป็นอินทรีย์เพียงบางส่วน ต้องมีการเก็บรักษาและการจัดการ ส่วนที่เป็นผลิตผลปลาสลิดจากการเลี้ยงแบบอินทรีย์ และผลิตผลที่ไม่ใช่แบบอินทรีย์ออกจากกัน โดยมีการชี้บ่งไว้ชัดเจน

5.3 การแปรรูป

5.3.1 วิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปลาสลิดอินทรีย์ควรใช้วิธีทางกายภาพ หรือชีวภาพ (เช่น การหมักเกลือ/ดองเกลือและน้ำแข็ง และการทำให้แห้ง) ลดการใช้ส่วนประกอบที่ไม่ได้มาจากการเกษตร และไม่ใช่สารสังเคราะห์ในการแปรรูปปลาสลิดอินทรีย์ ยกเว้น รายการส่วนประกอบหลักที่มีที่มาจากจากการเกษตร (agricultural origin) สารช่วยกรรมวิธีการผลิตที่อนุญาตให้ใช้ตามที่ระบุในภาคผนวก จ ตารางที่ จ.1 และ จ.2 สารอื่นที่เป็นไปตามเงื่อนไขในข้อกำหนดข้อ 7 และตาราง ก 5 ของภาคผนวก ก ของ มกษ. 9000 เล่ม 1 ข้อควรปฏิบัติ วิธีการผลิตและแปรรูปปลาสลิดอินทรีย์ เช่น การแปรรูปปลาสลิดหอมอินทรีย์หรือปลาสลิดแห้งอินทรีย์ มีรายละเอียดตามที่ระบุในภาคผนวก ก

5.4 การบรรจุหีบห่อ

5.4.1 ควรเลือกวัสดุที่ย่อยสลายทางชีวภาพได้ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นวัสดุในการทำบรรจุภัณฑ์ หรือเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้

5.5 การเก็บรักษาและการขนส่ง

5.5.1 รักษาความเป็นผลิตภัณฑ์ และ/หรือ ผลิตภัณฑ์พลาสติกอินทรีย์ ระหว่างการเก็บรักษาและการขนส่ง และจัดการ โดยใช้ข้อควรระวังดังนี้

5.5.1.1 ต้องมีการป้องกัน ผลิตภัณฑ์ และ/หรือ ผลิตภัณฑ์พลาสติกอินทรีย์ ตลอดเวลา ไม่ให้ปะปนกับ ผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่พลาสติกอินทรีย์

5.5.1.2 ต้องมีการป้องกัน ผลิตภัณฑ์ และ/หรือ ผลิตภัณฑ์พลาสติกอินทรีย์ ตลอดเวลา ไม่ให้สัมผัสกับวัสดุ และสารที่ไม่อนุญาตให้ใช้ในการเกษตรอินทรีย์

5.5.2 กรณีที่ ผลิตภัณฑ์ และ/หรือ ผลิตภัณฑ์พลาสติกได้รับการรับรองในบางส่วนเท่านั้น ต้องมีการเก็บรักษาและการจัดการแยกกันระหว่าง ผลิตภัณฑ์ และ/หรือ ผลิตภัณฑ์พลาสติกอินทรีย์ และผลิตภัณฑ์ และ/หรือ ผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ไม่ใช่อินทรีย์ โดยมีการชี้บ่งไว้ชัดเจน

6 การแสดงฉลากและการกล่าวอ้าง

ให้เป็นไปตามข้อ 8 ใน มกษ.9000 เล่ม 1 ดังนี้

6.1 ผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์พลาสติกอินทรีย์ ต้องมีข้อความแสดงรายละเอียดให้เห็นได้ง่าย ชัดเจน ไม่เป็นเท็จ หรือหลอกลวง ดังต่อไปนี้

6.1.1 ชื่อผลิตภัณฑ์ หรือผลิตภัณฑ์

6.1.2 ส่วนประกอบที่สำคัญ ยกเว้นมีส่วนประกอบชนิดเดียว

6.1.3 วัตถุประสงค์ป้อนอาหารหรือวัตถุประสงค์ในอาหารสัตว์ (ถ้ามี)

6.1.4 ปริมาตรสุทธิหรือน้ำหนักสุทธิ กรณีที่ผลิตภัณฑ์มีส่วนผสมที่เป็นชั้นหรือเนื้อผลิตภัณฑ์ผสมอยู่กับส่วนผสมที่เป็นน้ำหรือของเหลวและแยกกันอย่างชัดเจน ให้แสดงปริมาณน้ำหนักเนื้อผลิตภัณฑ์ (drained weight)

6.1.5 ชื่อและที่ตั้งของผู้ผลิต ผู้แบ่งบรรจุ หรือผู้จัดจำหน่าย พร้อมสถานที่ตั้งหรือเครื่องหมายการค้า ที่จดทะเบียน

6.1.6 ประเทศผู้ผลิต สำหรับผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตเพื่อส่งออก

6.1.7 วัน เดือน และ/หรือ ปีที่ผลิต และวัน เดือน และ/หรือ ปีที่หมดอายุการบริโภค

6.1.8 คำแนะนำในการเก็บรักษา (ถ้ามี)

6.2 การแสดงฉลากหรือกล่าวอ้างว่าเป็นผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์พลาสติกอินทรีย์(หรือ ออร์แกนิก หรือ Organic) แล้วแต่กรณี จะทำได้ต่อเมื่อ

6.2.1 ผลิตผลต้องมาจากการเลี้ยงพลาสติกแบบอินทรีย์ตามข้อกำหนดของมาตรฐานนี้

6.2.2 ส่วนประกอบทั้งหมดของผลิตภัณฑ์ที่มาจากการเกษตร (agricultural origin) ต้องได้มาจากระบบการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ตามข้อ 3 ข้อ 4 ข้อ 5

6.2.3 ส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่มาจากการเกษตร (non - agricultural origin) ให้ใช้ได้เฉพาะรายการที่ระบุไว้ในภาคผนวก จ ตารางที่ จ.1 และจ. 2 และ ภาคผนวก ก ตารางที่ ก.5 ของ มกษ.9000 เล่ม 1

6.2.4 ในผลิตภัณฑ์พลาสติกอินทรีย์หนึ่งต้องไม่มีส่วนประกอบชนิดเดียวกันที่มาจากทั้งการผลิตแบบอินทรีย์และไม่ใช้แบบอินทรีย์รวมกัน

6.2.5 ผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์พลาสติกอินทรีย์ที่มีการผลิตหรือจัดเตรียมหรือนำเข้าโดยผู้ประกอบการที่ต้องได้รับการตรวจระบบเป็นประจำตามข้อกำหนดในข้อ 8 ของมาตรฐานนี้

6.2.6 ได้รับการรับรองจากหน่วยรับรอง โดยมีการแสดงฉลากระบุชื่อ และ/หรือ รหัสของหน่วยรับรอง

6.3 ผลิตภัณฑ์ที่จะแสดงฉลากและเครื่องหมายรับรองว่าเป็น “อินทรีย์” ได้ต้องมีส่วนประกอบจากเกษตรอินทรีย์ไม่น้อยกว่า 95% โดยน้ำหนักของส่วนประกอบทั้งหมดในผลิตภัณฑ์สุดท้าย ที่ไม่รวมส่วนประกอบของน้ำและเกลือ แต่ส่วนประกอบที่ไม่ใช่อินทรีย์นั้นต้องไม่มาจากการตัดแปรพันธุกรรมหรือผ่านการฉายรังสีหรือใช้สารช่วยกรรมวิธีผลิตที่ไม่ได้ระบุรายการไว้ในภาคผนวก จ ตารางที่ จ.2 และภาคผนวก ก ตารางที่ ก.5 และ ตารางที่ ก.6 ของ มกษ.9000 เล่ม 1

6.4 ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบจากเกษตรอินทรีย์น้อยกว่า 95% แต่ไม่น้อยกว่า 70% โดยน้ำหนักของส่วนประกอบทั้งหมดในผลิตภัณฑ์สุดท้ายที่ไม่รวมน้ำและเกลือ ไม่ให้แสดงฉลากเพื่อกกล่าวอ้างว่าเป็นผลิตภัณฑ์อินทรีย์ แต่อาจแสดงฉลากโดยใช้ข้อความอื่น เช่น ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบจากผลิตผลอินทรีย์ได้ ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังนี้

6.4.1 ข้อความที่กล่าวอ้างว่าเป็น “อินทรีย์” แสดงไว้ในบริเวณที่เห็นได้ชัดเจนและประกอบกับส่วนประกอบที่เป็นอินทรีย์ โดยแสดงร้อยละโดยประมาณของส่วนประกอบทั้งหมดรวมวัตถุดิบอาหารแต่ไม่รวมเกลือและน้ำ

6.4.2 ให้ระบุชนิดและสัดส่วนของส่วนประกอบเป็นร้อยละต่อน้ำหนัก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

6.4.3 การระบุรายการส่วนประกอบทุกชนิดบนฉลาก ให้ใช้สี รูปแบบ และขนาดตัวอักษรที่เหมือนกัน

6.5 ผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์พลาสติกอินทรีย์ที่ได้รับการตรวจสอบจากหน่วยรับรองว่าผ่านการผลิตตามระบบการผลิตพลาสติกอินทรีย์ ตามมาตรฐานนี้ และสอดคล้องกับข้อกำหนดในข้อ 6.2 ให้แสดงข้อความ

บนฉลากว่า “ผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์พลาสติกอินทรีย์” หากอยู่ในระยะปรับเปลี่ยน อนุญาตให้แสดงข้อความบนฉลากของผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ว่า “ผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ช่วงปรับเปลี่ยนเป็นอินทรีย์” ได้ แต่ไม่อนุญาตให้แสดงเครื่องหมายรับรองที่ทำให้เข้าใจผิดได้ว่าได้รับการรับรองเป็นผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์แล้ว

6.6 การแสดงฉลากของผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์พลาสติกอินทรีย์ในหีบห่อสำหรับขายส่ง หรือสำหรับนำไปแบ่งบรรจุเพื่อขายปลีก ผู้ประกอบการต้องยอมให้หน่วยรับรองเข้าถึงบริเวณเก็บรักษาและบริเวณผลิต และพื้นที่ทำการเกษตร รวมถึงระบบบัญชีปัจจัยการผลิต ผลิตภัณฑ์ และเอกสารสนับสนุนต่างๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการตรวจสอบ ผู้ประกอบการต้องให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่หน่วยตรวจสอบ เพื่อจุดมุ่งหมายในการตรวจสอบ

6.7 ผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์พลาสติกอินทรีย์ที่จะได้รับการรับรองตามมาตรฐานนี้ ต้องเป็นไปตามข้อกำหนดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

6.8 การแสดงเครื่องหมายรับรองผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์เงื่อนไขของหน่วยรับรองที่ได้รับการยอมรับจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

7 ข้อกำหนดการอนุญาตให้ใช้สารอื่นที่นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในภาคผนวก ก ในระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์

ให้เป็นไปตามข้อกำหนดข้อ 9 ใน มกษ. 9000 เล่ม 1 ดังนี้

7.1 การอนุญาตให้ใช้สารที่อยู่นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในภาคผนวก ก จะต้องมีการพิจารณาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

7.1.1 ต้องเป็นไปตามหลักการพื้นฐานของการผลิตเกษตรอินทรีย์ตามที่ระบุไว้ในข้อ 3

7.1.2 การใช้สารต้องมีความจำเป็น และ/หรือ มีความสำคัญ

7.1.3 การใช้สารต้องไม่มีผลกระทบหรือมีผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม

7.1.4 สารนั้นต้องไม่มีผลกระทบทางลบต่อสุขภาพมนุษย์และสัตว์

7.1.5 สารอื่นที่อนุญาตให้ใช้มีไม่เพียงพอ ทั้งในด้านปริมาณ และ/หรือ คุณภาพ

7.2 จะต้องนำหลักเกณฑ์ตามข้อ 7.1.1 ถึง ข้อ 7.1.5 มาประเมินในภาพรวม เพื่อปกป้องการผลิตเกษตรอินทรีย์ที่ถูกต้อง ทั้งนี้หลักเกณฑ์สำหรับใช้ในกระบวนการประเมิน มีดังนี้

7.2.1 กรณีใช้สารเพื่อจุดมุ่งหมายให้เป็นปุ๋ยหรือเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน ต้องจำเป็นต่อการรักษาระดับความอุดมสมบูรณ์ของดิน หรือเพื่อสนองความต้องการเฉพาะในด้านสารอาหารที่พืชต้องการ หรือเพื่อจุดมุ่งหมายในการปรับสภาพหรือบำรุงดิน ที่ไม่สามารถปฏิบัติได้โดยวิธีการในข้อ 4 ถึง ข้อ 7 หรือการใช้สารที่ระบุในภาคผนวก ก ตารางที่ ก.1 ของ มกษ.9000 เล่ม 1 และสารเหล่านั้นต้องได้มาจากพืช สัตว์ จุลินทรีย์ หรือแร่ธาตุที่อาจผ่านกระบวนการต่างๆ เช่น ทางกายภาพ (เช่น ทางกล ความร้อน เป็นต้น) การใช้ เอ็มไซม์ และ/หรือการใช้เชื้อจุลินทรีย์ ทั้งนี้การใช้สารเพื่อจุดมุ่งหมายดังกล่าวข้างต้นต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตในดิน และ/หรือ คุณสมบัติทางกายภาพของดิน

7.2.2 กรณีใช้สารเพื่อจุดมุ่งหมายสำหรับการควบคุมการแพร่ระบาดของโรค หรือศัตรูพืช และวัชพืช ที่อยู่บริเวณบ่อจะใช้ได้เมื่อไม่มีวิธีการอื่นทางชีวภาพ กายภาพ หรือพันธุที่ต้านทานได้ และ/หรือ ไม่สามารถหาวิธีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพียงพอได้ และสารนั้นควรมาจากแหล่งที่เป็นพืช สัตว์ จุลินทรีย์ หรือแร่ธาตุ หรือเป็นสารที่อาจได้มาจากกระบวนการทางกายภาพ (เช่น วิธีกล ความร้อน) การใช้เอ็นไซม์ การใช้เชื้อจุลินทรีย์ นอกจากนี้ อาจมีสารบางชนิดที่ได้จากการสังเคราะห์ เช่น ฟีโรโมน (pheromone) ที่ให้ใช้ได้เป็นกรณียกเว้นหากในธรรมชาติมีไม่เพียงพอ แต่การใช้จะต้องไม่ทำให้มีสารตกค้างในผลิตภัณฑ์ในส่วนที่บริโภคได้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

7.2.3 กรณีที่ใช้เป็นวัตถุเจือปนอาหาร และ/หรือ วัตถุที่เติมในอาหารสัตว์และ/หรือ หรือสารช่วยกรรมวิธีในการผลิต ในการถนอมอาหาร สารนั้นควรมาจากธรรมชาติ และอาจผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางกล หรือทางกายภาพ (เช่น การสกัด การตกตะกอน) กระบวนการทางชีวภาพ หรือการใช้เอ็มไซม์ และกระบวนการของจุลินทรีย์ (เช่น กระบวนการหมัก) หรือถ้ามีสารที่ได้จากวิธีและเทคโนโลยีเหล่านี้ในปริมาณที่ไม่เพียงพอ แต่จำเป็นต้องใช้ในการจัดเตรียมผลิตภัณฑ์ อาจอนุญาตให้ใช้สารดังกล่าวที่ได้จากการสังเคราะห์ทางเคมีเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งจะต้องไม่สร้างความเข้าใจผิดแก่ผู้บริโภค เกี่ยวกับลักษณะของสารและคุณภาพของอาหาร

7.3 ในกระบวนการประเมิน การเพิ่มเติม และ/หรือ แก้ไขรายชื่อสาร ควรให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องด้วย

7.4 การเสนอเพิ่มเติมสารอื่นที่นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในภาคผนวก จ และภาคผนวก ก ของ มกษ.9000 เล่ม 1 ควรมีข้อมูลประกอบ ดังนี้

7.4.1 รายละเอียดอธิบายผลิตภัณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขของการใช้

7.4.2 ข้อมูลที่แสดงว่าเป็นไปตามข้อกำหนดในข้อ 7.1

8 ระบบตรวจและรับรอง

ให้เป็นไปตามข้อกำหนดข้อ 10 ใน มกษ. 9000 เล่ม 1 ดังนี้

8.1 ระบบตรวจและรับรอง เป็นระบบที่ใช้ในการทวนสอบ ระบบการผลิต การแปรรูป การแสดงฉลากและการจำหน่าย ผลิตผล และ/หรือ ผลิตภัณฑ์ ที่ผลิตตามระบบเกษตรอินทรีย์

8.2 หน่วยตรวจและหน่วยรับรอง สามารถดำเนินการตรวจสอบรับรองผลิตผล และ/หรือ ผลิตภัณฑ์อินทรีย์ได้ ภายใต้ระบบการตรวจและรับรองซึ่งเป็นที่ยอมรับของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

8.3 หน่วยตรวจและรับรอง ต้องมีการปฏิบัติตามข้อกำหนดขั้นต่ำในการตรวจและมาตรการที่ควรระมัดระวังภายใต้ระบบการตรวจและรับรอง ตามรายละเอียดในภาคผนวก ข

9 รายละเอียดวิธีการเลี้ยงและแปรรูปพลาสติกอินทรีย์

ข้อควรปฏิบัติวิธีสำหรับการเลี้ยงและแปรรูปพลาสติกอินทรีย์นี้ มีไว้เพื่อใช้แนะนำเกษตรกร ผู้ผลิต และผู้ประกอบการให้ผลิตพลาสติกอินทรีย์ที่มีคุณภาพ เป็นไปตามมาตรฐานพลาสติกอินทรีย์ ซึ่งมีรายละเอียดอธิบายไว้ในภาคผนวก ก

ภาคผนวก ก

ข้อควรปฏิบัติสำหรับการเลี้ยงและแปรรูปพลาสติกอินทรีย์

(ข้อ 4 และข้อ 5)

ข้อควรปฏิบัติวิธีการเลี้ยงและแปรรูปพลาสติกจากการเลี้ยงแบบอินทรีย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นข้อแนะนำสำหรับเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงพลาสติกกับหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ เกษตรกร ผู้แปรรูป และผู้สนใจทั่วไปใช้เป็นแนวทางเลี้ยงตามมาตรฐานเพื่อให้ได้รับการรับรอง อีกทั้งเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภค หลักการผลิต การจัดการ การเก็บรักษา การขนส่ง การแปรรูป การบรรจุหีบห่อ และ การแสดงฉลากสำหรับ พลาสติกอินทรีย์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก.1 การเลี้ยงพลาสติกแบบอินทรีย์

ก.1.1 การปรับเปลี่ยนเป็นการผลิตระบบอินทรีย์

ก.1.1.1 ให้มีระยะปรับเปลี่ยนอย่างน้อย 1 รอบการผลิต นับตั้งแต่ การเตรียมบ่อจนถึงจับขาย โดยระยะการปรับเปลี่ยนอาจแตกต่างกัน ขึ้นกับข้อมูลประวัติการใช้พื้นที่ก่อนหน้านั้น โดยได้รับการยอมรับจากหน่วยรับรอง

ก.1.2 ฟาร์มและที่ตั้งฟาร์ม

ก.1.2.1 ฟาร์มมีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ หรือ ผู้ประกอบการด้านการประมง

เกษตรกรต้องขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำหรือขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการด้านการประมงตามข้อกำหนดของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ เช่น กรมประมง โดยติดต่อหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในพื้นที่เพื่อขอขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำหรือขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการด้านการประมง เพื่อเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและเกษตรกรต้องมีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์และครอบครองหรือเช่าพื้นที่อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ก.1.2.2 ไม่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ห้ามเลี้ยง

เกษตรกรต้องเลี้ยงพลาสติกในพื้นที่ที่ถูกต้องตามกฎหมาย ฟาร์มไม่ควรตั้งอยู่ในเขตอนุรักษ์และพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม เช่น อนุรักษ์ป่าไม้ เขตอนุรักษ์ป่าไม้ชายเลน เขตอนุรักษ์ธรรมชาติ เป็นต้น รวมถึงต้องมีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์และครอบครอง หรือเช่าพื้นที่อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ก.1.2.3 เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการเลี้ยงปลาสดระบบอินทรีย์

มีคุณสมบัติของดินที่เหมาะสม ควรสามารถเก็บกักน้ำได้หรือสามารถปรับปรุงให้เหมาะสมต่อการเลี้ยงสัตว์น้ำได้อย่างปลอดภัย โดยคุณสมบัติดินที่เหมาะสม ควรมีค่าดังต่อไปนี้

คุณสมบัติของดิน	ค่าที่ยอมรับ	ค่าที่เหมาะสม
ค่าความเป็นกรด-เบส (pH) (อัตราส่วนดินต่อน้ำ = 1:1)	6.0 ถึง 8.5	7.0 ถึง 8.0
ค่าฟอสฟอรัสทั้งหมด (total phosphorus)	50 mg/kg ถึง 2,000 mg/kg	500 mg/kg ถึง 1,000 mg/kg
ค่าโพแทสเซียม (potassium)	10 mg/kg ถึง 500 mg/kg	100 mg/kg ถึง 300 mg/kg
อินทรีย์คาร์บอนในดิน (organic carbon)	0.5 % ถึง 3.0 %	1.0 % ถึง 2.0 %

ที่มา : C. E. Boyd 1995. Bottom soils Sediment and Pond Aquaculture

ก.1.2.4 สถานที่ตั้งฟาร์มควรอยู่ห่าง หรือไม่ได้รับผลกระทบจากแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือมีมาตรการป้องกันอย่างเหมาะสม และมีระบบถ่ายเทน้ำที่ดี แต่หากมีข้อสงสัยต่อความเสี่ยงในการรับผลกระทบ ก็ให้ลุ่มเก็บตัวอย่างดิน และน้ำไปตรวจวิเคราะห์ปัจจัยที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบนั้น ๆ

ก.1.2.5 มีที่ตักโคลนแหล่งน้ำที่มีคุณภาพดีและเหมาะสมต่อการเลี้ยงปลาสด มีปริมาณน้ำเพียงพอหรือสามารถจัดการน้ำได้อย่างเพียงพอต่อการเลี้ยง และมีระบบการถ่ายเทน้ำที่ดี และควรพิจารณาอยู่ในเขตน้ำท่วมไม่ถึงหรือมีการป้องกันน้ำท่วมได้เป็นอย่างดี

ก.1.2.6 มีการคมนาคมที่สะดวกเหมาะสมในการขนส่งลูกปลา อาหาร ปัจจัยการผลิตเข้าสู่ฟาร์ม รวมทั้งการขนส่งผลิตผลสู่ตลาดหรือโรงงานแปรรูป เพื่อให้ได้ปลาสดที่มีความสดมากที่สุด นอกจากนี้ ฟาร์มควรมีระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมและเพียงพอ เช่น ระบบไฟฟ้า ระบบประปา เป็นต้น

ก.1.2.7 พื้นที่ในฟาร์มควรมีการดูแลรักษาระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมโดยปลูกพืชอย่างน้อย 5% ของพื้นที่ฟาร์ม

ก.1.2.8 มีแนวกันชนที่สามารถป้องกันการปนเปื้อนสู่การเลี้ยงปลาสดแบบอินทรีย์

แนวกันชนระหว่างบ่อเลี้ยงปลาสดแบบอินทรีย์กับการเลี้ยงปลาสดแบบอื่นที่ไม่ใช่ระบบอินทรีย์ มีความกว้างอย่างน้อย 3 m (เมตร)(โดยวัดจากขอบด้านบน) ขึ้นกับระดับความเสี่ยง ทั้งนี้ หากพบว่ามีความเสี่ยงปนเปื้อนเข้ามาในบ่อเลี้ยงปลาสดแบบอินทรีย์ อาจพิจารณาให้ขยายแนวกันชนเพิ่มขึ้นได้ ในกรณีที่

ความเสี่ยงสามารถปนเปื้อนมากับน้ำ ควรมีบ่อบำบัดน้ำก่อนนำเข้าสู่พื้นที่เลี้ยงปลาสดแบบอินทรีย์ เพื่อให้บ่อบำบัดน้ำปรับปรุงคุณภาพน้ำให้เหมาะสมกับการเลี้ยงปลาสด

ก.1.3 การจัดการทั่วไป

ก.1.3.1 มีการวางแผนฟาร์มตามหลักวิชาการการเลี้ยงสัตว์น้ำแบบอินทรีย์

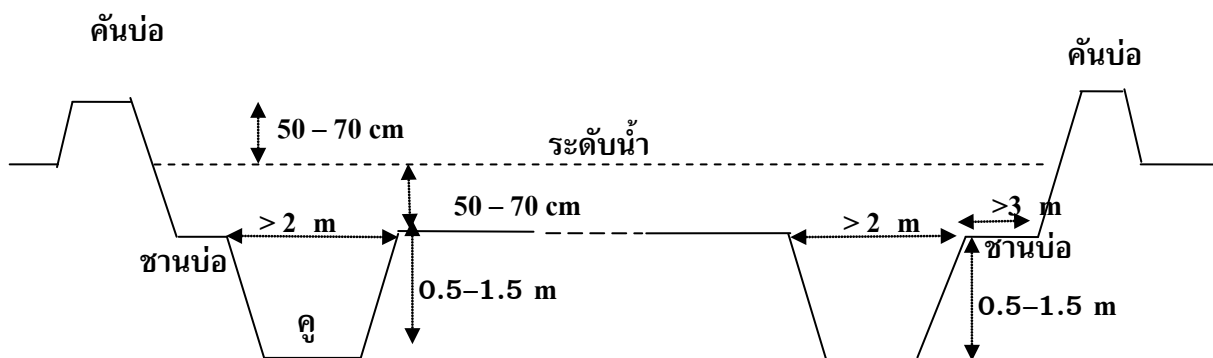
เกษตรกรควรมีการวางแผนฟาร์มและปฏิบัติตามคู่มือการเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์หรือเกษตรอินทรีย์ของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ เช่น กรมประมง หรือวิธีการอื่นที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และมีแผนที่แสดงแหล่งที่ตั้งฟาร์มเลี้ยง

ก.1.3.2 น้ำในบ่อเลี้ยง

ก.1.3.2.1 ปริมาณน้ำในบ่อและคุณสมบัติบ่อน้ำเหมาะสมต่อการเลี้ยงปลาสด

(1) บ่อเลี้ยง

บ่อเลี้ยงปลาสดอินทรีย์หรือแปลงนาปลาสดอินทรีย์ ควรมีคูล้อมทุกด้าน หรืออย่างน้อย 2 ด้าน ขนาดคูน้ำที่นิยมกว้างไม่ต่ำกว่า 2 m และลึกไม่ต่ำกว่า 50 cm (เซนติเมตร) ถึง 70 cm ความสูงของคันคูน้ำต้องกั้นน้ำท่วมได้ ดังรูปที่ 1

ภาพที่ ก 1 แสดงบ่อเลี้ยง

ขนาดบ่อเลี้ยงปลาชนิดอินทรีย์ ควรมีขนาดใหญ่กว่า 10 ไร่ จะได้ผลผลิตดีกว่า และควรมีทางระบายถ่ายเทน้ำได้สะดวก เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการจับปลาเพื่อจำหน่าย

(2) น้ำที่ใช้ในการเลี้ยงปลาชนิดควรมีคุณสมบัติที่น้ำที่เหมาะสม ดังนี้

คุณสมบัติของน้ำ	ค่าที่ยอมรับ	ค่าที่เหมาะสม
ความเป็นกรด-เบสของน้ำ (pH)	6.5 ถึง 9.0	7.0 ถึง 8.0
ออกซิเจนละลายน้ำ (dissolved oxygen)	3 mg/l	5 mg/l ถึง อิ่มตัว
ความเป็นด่างของน้ำ (alkalinity)	50 mg/l ถึง 400 mg/l	75 mg/l ถึง 150 mg/l
ความกระด้างของน้ำ (hardness)	50 mg/l ถึง 400 mg/l	75 mg/l ถึง 150 mg/l
แอมโมเนีย (NH ₃)	<0.1 mg/l	0.01 mg/l ถึง 0.05 mg/l

ที่มา : C. E. Boyd 1990. Water Quality and Pond for Aquaculture.

โดยธรรมชาติแล้วพลาสติกเป็นปลาที่กินแพลงก์ตอนเป็นอาหาร โดยเฉพาะแพลงก์ตอนสัตว์ที่เกาะติดตามพรรณไม้น้ำหรือหญ้าที่เน่าเปื่อย ตัวอ่อนแมลงน้ำ และตะไคร่น้ำ ดังนั้น เมื่อลูกปลาอายุ 20 วัน ให้เริ่มพินหญ้าแฉวเว้นแฉวให้ทั่วบ่อ ทิ้งหญ้าให้ย่อยสลายเกิดแพลงก์ตอนซึ่งเป็นอาหารพลาสติกทำการพินหญ้าแฉวเว้นแฉวทุก 15 วัน เพื่อไม่ให้น้ำเน่าเสียมากเกินไป ทำให้น้ำในบ่อขาดออกซิเจนและให้เวลาหญ้าแฉวที่ถูกตัดมีโอกาสโตเพราะไม่ถูกตัดในโอกาสต่อไป ในระหว่างการเลี้ยงเกษตรกรควรหมั่นสังเกตดูสีน้ำเป็นหลักโดยใช้แผ่นวัดความโปร่งใสของน้ำ (secchi disc) จุ่มลงไปใต้น้ำจนไม่เห็นความแตกต่างระหว่างสีขาวและดำที่อยู่บนแผ่นวัดความโปร่งใสของน้ำ โดยระดับที่เหมาะสมควรลึกประมาณ 30 cm ถึง 40 cm หากไม่มีเครื่องมือดังกล่าว สามารถใช้วิธีง่าย คือ วิธีจุ่มมือลงในน้ำแล้วสังเกตดูฝ่ามือ หากจุ่มแขนลงในน้ำลึกระดับศอก (ลึกประมาณ 30 cm ถึง 40 cm) แล้วเริ่มไม่เห็นฝ่ามือแสดงว่ามีสีน้ำเหมาะสม คือ มีอาหารธรรมชาติในบ่อพอเหมาะ

ในกรณีที่พบว่าระดับที่ตรวจสอบด้วยเครื่องมือดังกล่าวมากกว่า 40 cm หรือ ยังสามารถเห็นฝ่ามือเมื่อยื่นแขนลงในน้ำเกินข้อศอก แสดงว่าน้ำมีความโปร่งใสมากเกินไป ให้ดำเนินการตัดหญ้าที่ขึ้นในบ่อแล้วกองหญ้าไว้ที่มุมบ่อหรือกระจายทั่วบ่อตามความเหมาะสมเพื่อให้หญ้าเน่าสลายกลายเป็นธาตุอาหารให้แพลงก์ตอนเพิ่มจำนวน ถ้าเห็นว่าการทำสีของน้ำยังไม่เพียงพอ สามารถใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยที่ได้จากผลพลอยได้จากโรงงานอุตสาหกรรมการเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมีเพิ่มเติมได้ เช่น ใส่ปุ๋ยหมัก 100 กิโลกรัมต่อไร่ ถึง 200 กิโลกรัมต่อไร่ ควรระวังเรื่องการขาดออกซิเจนที่ละลายน้ำ เนื่องจากในกระบวนการสลายตัวของปุ๋ยหมักจะมีการดึงออกซิเจนที่อยู่ในน้ำปริมาณมาก ซึ่งอาจทำให้น้ำขาดออกซิเจนและทำให้ปลาตายได้ ในกรณีระดับความโปร่งใสที่ตรวจสอบต่ำกว่า 30 cm หรือ ไม่สามารถเห็นฝ่ามือในระยะไม่ถึงข้อศอก แสดงว่าน้ำมีความ

โปร่งใสน้อยเกินไป หมายถึงว่าน้ำมีปริมาณอาหารธรรมชาติมากเกินไป ควรมีการถ่ายเทน้ำและงดการใส่ปุ๋ยชั่วคราว

ก.1.3.3 การปล่อยพ่อแม่พันธุ์ และลูกพันธุ์

ก.1.3.3.1 ปล่อยพ่อแม่พันธุ์หรือลูกพันธุ์ปลาสดในอัตราความหนาแน่นที่เหมาะสม ดังนี้

(1) คุณภาพลูกปลาสดอินทรีย์ เป็นตัวแปรสำคัญของความสำเร็จในการเลี้ยง ลูกปลาสดอินทรีย์ที่ใช้ต้องผลิตจากพ่อแม่พันธุ์ปลาสดอินทรีย์ และผลิตด้วยวิธีธรรมชาติ ไม่ใช้ฮอร์โมนในการเหนี่ยวนำการวางไข่ ลูกปลาควรมีความแข็งแรง ไม่เป็นโรค มีคุณภาพดี และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี

(2) หากซื้อพ่อแม่พันธุ์ปลาสดอินทรีย์ จากแหล่งอื่นมาเพาะเพิ่มเติมหรือซื้อลูกปลาสดอินทรีย์ จากแหล่งอื่นมาปล่อยเพิ่มเติม เนื่องจากลูกปลาสดที่เพาะได้มีจำนวนความหนาแน่นไม่เพียงพอ ต้องมีหนังสือกำกับการจำหน่ายสัตว์น้ำของพ่อแม่พันธุ์ปลาสดอินทรีย์ที่นำมาเพาะเพิ่ม หรือมีหนังสือกำกับการจำหน่ายลูกพันธุ์สัตว์น้ำ (Fry Movement หรือ FMD) เพื่อให้เกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบรายละเอียด และที่มาของพันธุ์ปลาสดที่จะนำไปปล่อยลงเลี้ยงในบ่อที่นำมาเลี้ยงเพิ่มด้วย

(3) ปล่อยพันธุ์ปลาลงเลี้ยงในอัตราความหนาแน่นที่เหมาะสม เนื่องจากการเลี้ยงปลาสดอินทรีย์มีระบบการเลี้ยงและช่วงระยะเวลาการปล่อยลูกปลาแตกต่างกัน กล่าวคือ สามารถปล่อยลูกปลาวัยอ่อน หรือ ปล่อยลูกปลาขนาด 2 cm ถึง 3 cm (อายุประมาณ 1 เดือน) ในกรณีปล่อยลูกปลาขนาด 2 cm ถึง 3 cm ควรปล่อยลูกปลาในอัตรา 5,000 ตัวต่อไร่ ถึง 8,000 ตัวต่อไร่ ขึ้นกับการจัดการด้านการเลี้ยง ดังนี้

ประเภทการเลี้ยง	ขนาดลูกพันธุ์/ พ่อแม่พันธุ์	อัตราการปล่อย
กรณีปล่อยลูกพันธุ์ และเลี้ยงโดยใช้การตัดหญ้าแล้วหมักในบ่อเพื่อเป็นอาหารตลอดการเลี้ยง	ความยาว 2 cm ถึง 3 cm	ก. ปล่อยลูกปลาสดขนาด 2 cm ถึง 3 cm ลงเลี้ยงในแปลงนา อัตรา 5,000 ตัวต่อไร่ ถึง 8,000 ตัวต่อไร่ ข. ปล่อยลูกปลาสดขนาด 5 cm ถึง 7 cm ลงเลี้ยงในแปลงนา อัตรา 3,000ตัวต่อไร่ถึง 5,000 ตัวต่อไร่
กรณีปล่อยพ่อแม่พันธุ์ลงเพาะเพื่อให้เกิดลูกพันธุ์ขึ้นเองในบ่อ	มากกว่า 10 cm หรือมีน้ำหนัก มากกว่า 100 g	5 กิโลกรัมต่อไร่ ถึงไม่เกิน 10 กิโลกรัมต่อไร่ (อัตราส่วนเพศผู้ต่อเพศเมีย 1:1) หากพบว่าลูกปลาที่เกิดขึ้นเองในบ่อไม่เพียงพอ ก็ให้ปล่อยลูกพันธุ์ปลาสดเพิ่มเติมในอัตรา 2,000 ตัวต่อไร่ ถึง 3,000 ตัวต่อไร่ (ขนาดของลูกปลาที่นำมาปล่อยเสริมควรมีขนาดใกล้เคียงกับลูกปลาในบ่อและมาจากระบบอินทรีย์)

(4) ผลิตผลพลาสติกในบ่อ

ประเภทการเลี้ยงหรือระบบการเลี้ยง	น้ำหนักปลาในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งของการเลี้ยง
กรณีที่ไม่ให้อาหาร	300 กิโลกรัมต่อ ไร่
กรณีให้อาหาร	1000 กิโลกรัมต่อ ไร่

ก.1.3.3.2 การเพาะพันธุ์พลาสติกแบบธรรมชาติในระบบอินทรีย์

(1) เมื่อเลี้ยงพลาสติกในรุ่นก่อนจนได้ขนาดตลาด ก็ถึงเวลารวบรวมพลาสติกเพื่อจำหน่ายโดยใช้วิธีเปิดน้ำหรือใช้ระตืดวิดน้ำออกจากบ่อเลี้ยง ในระหว่างที่พลาสติกลงมารวมกันที่กระชังหรืออวนหรือถุงอวนซึ่งอยู่ท้ายบ่อเลี้ยง ให้ทำการคัดแยกพ่อแม่พลาสติกอย่างระมัดระวัง ไม่ให้เกล็ดหลุด ตกเลือด หรือหางฉีกไปไว้ในกระชังนอกบ่อเลี้ยงเพื่อพักพ่อแม่พันธุ์พลาสติกชั่วคราว โดยปรกติแล้วจะคัดพ่อแม่พันธุ์ที่มีขนาด 7 ตัวต่อกิโลกรัม ถึง 10 ตัวต่อกิโลกรัม ส่วนพลาสติกที่เหลือก็จับจำหน่ายต่อไป หลังจากจับปลาออกหมดบ่อแล้ว ให้ทำการเตรียมบ่อพักพ่อแม่พันธุ์ ซึ่งอยู่ภายในบ่อเลี้ยงข้างต้น ปกติมีขนาด 0.5 ไร่ ถึง 2 ไร่ โดยการตากเลนให้แห้งประมาณ 1 เดือน ถึง 1.5 เดือน กำจัดวัชพืชและศัตรูปลาออกให้หมด หลังจากนั้นโรยปูนมาร์ลและใส่ ปุ๋ยหมักตากแห้งที่ได้จากการเกษตรแบบอินทรีย์หรือเกษตรธรรมชาติ แล้วเพิ่มระดับน้ำโดยผ่านตะแกรงที่มีช่องตาขนาด 1 mm (มิลลิเมตร) ย้ายพ่อแม่พันธุ์จากกระชังชั่วคราวมาเลี้ยงในบ่อพักนี้ จนถึงฤดูผสมพันธุ์(ประมาณเดือนเมษายน ถึง เดือนสิงหาคม) หลังจากนั้นเพิ่มระดับน้ำในบ่อเลี้ยง(ทำการเตรียมบ่อนี้ไปพร้อมกับบ่อพักพ่อแม่พันธุ์) จนท่วมบ่อพักพ่อแม่พันธุ์ เมื่อได้น้ำใหม่ พ่อ-แม่พันธุ์จะว่ายน้ำออกจากบ่อพักสู่อบ่อเลี้ยงเพื่อผสมพันธุ์วางไข่ต่อไป

(2) ก่อนพลาสติกจะวางไข่ ปลาตัวผู้จะเลือกสถานที่ และก่อหวอดซึ่งมีลักษณะเป็นฟองอากาศอยู่ระหว่างพันธุ์ไม้น้ำที่ไม่หนาที่บึงเกินไป ปกติพลาสติกตัวเมียจะวางไข่ในที่ร่มมากกว่ากลางแจ้ง เมื่อเตรียมหวอดเสร็จแล้ว ปลาตัวผู้จะเริ่มผสมพันธุ์กันโดยตัวผู้จะเริ่มไล่ต้อนตัวเมียเข้าได้บริเวณหวอด และรัดท้องตัวเมียให้ไข่ออกแล้วปล่อยน้ำเชื้อเข้าผสมกับไข่ จากนั้นปลาตัวผู้จะอมไข่พันเข้าได้หวอด ไข่จะลอยติดอยู่ที่หวอด และฟักเป็นตัวใน 2 วัน ถึง 3 วัน

ก.1.4 การจัดการการเลี้ยง

ก.1.4.1 มีแผนการเลี้ยงแสดงให้เห็นว่าได้เลี้ยงพลาสติกแบบอินทรีย์เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของอายุพลาสติกที่อยู่ในระบบการผลิตทั้งหมด

ก.1.4.2 ใช้สารอินทรีย์ หรือ วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรจากระบบการผลิตแบบอินทรีย์ หรือ วัสดุธรรมชาติเป็นหลัก โดยปราศจากการปนเปื้อนของวัสดุต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในภาคผนวก ข

ก.1.4.3 เตรียมบ่อเลี้ยงอย่างถูกวิธีและปรับสภาพพื้นบ่อให้เหมาะสมกับการเลี้ยงปลาสดแบบอินทรีย์

การเลี้ยงปลาสดอินทรีย์ในบ่อดินควรมีการเตรียมบ่อเลี้ยงอย่างถูกวิธี มีการปรับสภาพพื้นบ่อให้เหมาะสมต่อการเลี้ยงปลาสด ดังนี้

(1) บ่อใหม่ ควรตากบ่อเลี้ยงให้แห้ง หากพบปัญหาของดินเป็นกรด ซึ่งสังเกตได้จากสนิมเหล็กสีส้มแดง สามารถแก้ไขได้โดยเปิดน้ำเข้าบ่อเลี้ยงให้ท่วมพื้นดินที่เป็นกรดแล้วก็น้ำไว้ประมาณ 7 วัน แล้วสูบน้ำออกจากบ่อเลี้ยง ทำซ้ำเช่นนี้จนกระทั่งได้ดินที่มีความเป็นกรด-เบส ที่เหมาะสม หากมีน้ำไม่พอสำหรับการแก้ความเป็นกรด สามารถใช้แคลไซต์ (ปูนมาร์ล) หรือ โดโลไมท์ โรยให้ทั่วบริเวณร่วมด้วย และไม่ควรถ่ายยให้ดินพื้นบ่อเลี้ยงแต่กระแจะและสัมผัสกับอากาศเป็นเวลานาน เพราะจะทำให้ดินเปลี่ยนสภาพเป็นกรดอีก

(2) บ่อเก่า หลังจากจับสัตว์น้ำ หากมีเลนมาก ควรลอกเลนก่อนตากบ่อเลี้ยง ไม่ควรทิ้งเลนหรือดินก้นบ่อเลี้ยงบนคันบ่อเลี้ยงหรือระบายสู่แหล่งน้ำสาธารณะ โดยรวบรวมในบ่อตากเลน ตะกอน โดยเฉพาะ หรืออาจจะใช้รถไถนา ไถพรวนดินก้นบ่อเลี้ยง 2 รอบ ถึง 3 รอบ เพื่อปรับสภาพดินให้ได้รับออกซิเจนเต็มที่ แล้วตากบ่อเลี้ยงให้แห้งประมาณ 2 สัปดาห์ เพื่อเปลี่ยนสภาพเลนให้เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ ปรับแต่งคันบ่อเลี้ยงและพื้นก้นบ่อให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ ส่วนบ่อเลี้ยงปลาสดอินทรีย์ที่เป็นบ่อเก่าและมีการเลี้ยงมาเป็นเวลานานหรือเป็นบ่อเลี้ยงที่มีประวัติการเป็นโรคในรอบการเลี้ยงที่ผ่านมา ควรหว่านแคลไซต์ (ปูนมาร์ล) หรือ โดโลไมท์ ในอัตรา 100 กิโลกรัมต่อไร่ ถึง 200 กิโลกรัมต่อไร่ เพื่อเป็นการฆ่าเชื้อโรคและปรับสภาพดินไปในตัว

ก.1.4.4 กำจัดศัตรูปลาสดด้วยวิธีการที่ไม่ผิดหลักการสัตว์น้ำอินทรีย์

ในการเลี้ยงปลาสดควรกำจัดศัตรูปลาสด เช่น ปลาช่อน ปลาหมอ ปลาไหล เป็นต้น ซึ่งปลาเหล่านี้อาจติดมากับน้ำที่สูบเข้ามาเพื่อใช้เลี้ยงปลาสด จึงควรกำจัดออกให้หมดก่อนที่จะนำน้ำมาใช้ทำการเลี้ยงปลาสด โดยหลังจากเตรียมบ่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ดำเนินการสูบหรือเปิดน้ำเข้าบ่อ แต่ต้องมีการกรองน้ำด้วยเพื่อป้องกันศัตรูปลาที่อาจเล็ดลอดเข้ามาในบ่อ เช่น การใช้ตาข่ายมุ้งเขียวขนาด 24 ตาต่อนิ้ว ถึง 26 ตาต่อนิ้ว จำนวน 2 ชั้น หรือใช้มุ้งขาวตาพริกไทยกรองน้ำ เป็นต้น ในกรณีที่มีศัตรูปลาจำนวนมาก หากจำเป็นต้องใช้สารธรรมชาติกำจัดศัตรูปลา ชนิดที่แนะนำ ได้แก่

(1) การใช้กากชา (กากชาในท้องตลาดมีส่วนประกอบของสารซาโปนิน (Saponin) ประมาณ 10 % ถึง 20 %) การใช้เพื่อกำจัดปลาชนิดอื่นที่อาจเป็นศัตรูปลาสดควรใช้ที่ความเข้มข้นประมาณ 15 mg/l ถึง 25 mg/l ขึ้นกับคุณภาพของกากชา อุณหภูมิ น้ำ ความเค็ม ขนาด และชนิดปลา กากชาที่มีความเป็นพิษต่อปลา และมีผลทำให้คุณภาพน้ำในบ่อเกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น ปริมาณออกซิเจนลดลง ค่าความเป็น กรด-เบสต่ำลง จึงควรใช้อย่างระมัดระวังเพราะหากตกค้างในความเข้มข้นสูงก็อาจทำให้ปลาสดตายได้เช่นกัน

(2) การใช้รากหางไหลแดงหรือโล่ตีน (derris root) ควรใช้ปริมาณ 20 g ต่อน้ำในบ่อเลี้ยง 1 m³ ถึง 40 g ต่อน้ำในบ่อเลี้ยง 1 m³ โดยทุบรากหางไหลแดงและแช่น้ำทิ้งไว้ในภาชนะ 1 คืน แล้วนำไปสาดในบ่อ

รากหางไหลแดงหรือโล่ตีนมีสารโรทีโนน(rotenone)ซึ่งเป็นพิษน้อยต่อสัตว์เลือดอุ่นแต่มีพิษมากต่อสัตว์เลือดเย็น เช่น ปลาและแมลง หากใช้ผลิตภัณฑ์โรทีโนนผงหรือน้ำที่มีสารโรทีโนนเข้มข้น 5 % ให้ใช้ในปริมาณ 1 กรัม ถึง 2 กรัม หรือ 1 ลูกบาศก์เซนติเมตร ถึง 2 ลูกบาศก์เซนติเมตรต่อน้ำในบ่อเลี้ยง 1 ลูกบาศก์เมตร โดยนำมาละลายน้ำแล้วสาดในบ่อบริเวณที่เป็นน้ำ

หลังจากการกรองน้ำและกำจัดศัตรูปลาแล้วให้ใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยจากผลพลอยได้จากโรงงานอุตสาหกรรมเกษตร ขณะเดียวกันให้ตัดหญ้าที่เกิดขึ้นทิ้งให้ทั่วบ่อ เพื่อให้ย่อยสลายกลายเป็นธาตุอาหารสำหรับแพลงก์ตอนได้ใช้เป็นอาหาร และขยายจำนวนจนน้ำมีสีเขียวหรือสีชาเหมาะแก่การเลี้ยงปลาสด

ก.1.4.5. การจัดการน้ำทิ้ง

ก.1.4.5.1 น้ำทิ้งจากระบบการผลิตอินทรีย์ต้องมีคุณภาพตามที่กฎหมายกำหนด

บ่อเลี้ยงปลาสดจัดได้ว่าเป็น “บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดประเภท ก” ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด และยังกำหนดให้บ่อประเภท ก ที่มีขนาด 10 ไร่ขึ้นไป ต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือสิ่งแวดล้อม น้ำทิ้งจากบ่อเลี้ยงต้องมีค่าคุณภาพน้ำไม่เกินค่ามาตรฐานตามกฎหมายกำหนด ดังนี้

(1) บี โอดี (Biochemical Oxygen Demand หรือ BOD) ไม่เกิน 20 mg/l`

(2) สารแขวนลอย (suspended solids) ไม่เกิน 80 mg/l

ข.1.4.5.2 การปล่อยน้ำทิ้ง ต้องไม่ทำให้เกิดผลเสียต่อแหล่งน้ำธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกษตรกรจึงควรมีพื้นที่อย่างน้อย 5% ของพื้นที่เลี้ยง เพื่อเป็นพื้นที่เก็บกักเลนหรือตกตะกอน

ก.1.5 ปัจจัยการผลิต

ก.1.5.1 พันธุ์ปลาสดอินทรีย์

(1) ใช้พ่อแม่พันธุ์ที่ได้จากระบบการผลิตอินทรีย์หรือวิถีธรรมชาติ และมีคุณสมบัติที่ดี ได้แก่ มีความสมบูรณ์เพศ อายุที่เหมาะสม แข็งแรง เจริญเติบโตดี มีลายยาวตามตัว ทนทานต่อสภาวะแวดล้อมและต่อโรคพยาธิ ให้ไข่หรือลูกพันธุ์จำนวนมาก มีประวัติที่ดีในการเพาะพันธุ์ และมีคุณลักษณะที่ดี ได้แก่ มีอวัยวะครบถ้วนสมบูรณ์ ไม่พิการหรือมีรูปร่างผิดปกติ ไม่มีแผล ครีบและหางไม่แตก ไม่เป็นโรคหรือพาหะนำโรค เป็นต้น พร้อมที่จะวางไข่ อายุ 6 เดือน ถึง 7 เดือน น้ำหนัก 100 g ขึ้นไป (7 เดือน ขนาด 7 นิ้ว น้ำหนัก 130 g ขึ้นไป) ขนาดของปลาที่จะสามารถสืบพันธุ์ได้ ลำตัวจะต้องยาวกว่า 10 cm ขึ้นไป แต่ไม่ควรมีขนาดยาวเกินกว่า 20 cm เพราะความปราดเปรี้ยวของปลาที่มีขนาดโตจะน้อยลง

กรณีมีการซื้อพ่อแม่พันธุ์ปลาจากภายนอกฟาร์ม ต้องมีหนังสือกำกับการจำหน่ายสัตว์น้ำของกรมประมง และในกรณีจำเป็นที่ไม่ต้องการให้เลือดชิด อาจใช้พ่อแม่พันธุ์จากแหล่งอื่นที่เป็นอินทรีย์ร่วมได้

(2) ใช้ลูกพันธุ์ที่ได้จากการเพาะพันธุ์และอนุบาลแบบอินทรีย์ มีคุณสมบัติที่ดี ได้แก่ อายุที่เหมาะสม แข็งแรง วัยน่าวางไข่ปราดเปรี้ยวและมีคุณลักษณะที่ดี ได้แก่ การมีอวัยวะครบถ้วนสมบูรณ์ ครีบครบถ้วน

ตาและเกล็ดไต ไม่มีแผลถลอก หรือขุยขาวเกาะหรือปรสิทหรือพยาธิภายนอกเกาะตามลำตัว ไม่พิการหรือมีรูปร่างผิดปกติ สีไม่ซีด/คล้ำผิดปกติไม่เป็นโรคหรือพาหะนำโรค เป็นต้น

กรณีมีการซื้อลูกพันธุ์ปลาจากภายนอกฟาร์ม ต้องมีหนังสือกำกับกับการจำหน่ายลูกพันธุ์สัตว์น้ำ (Fry Movement Document หรือ FMD) ของกรมประมง

ก.1.5.2 อาหารปลาสดอินทรีย์

อาหารปลาสดอินทรีย์ หมายถึง อาหารสำเร็จรูป อาหารสมทบหรืออาหารที่ผลิตใช้เองในฟาร์มตามมกษ. 9000 เล่ม 3

ก.1.5.2.1 อาหารปลาสดอินทรีย์ต้องมีคุณภาพเหมาะกับขนาดของปลาสดและระบบการเลี้ยง

ก.1.5.2.2 กรณีใช้อาหารธรรมชาติและ/หรือวัตถุดิบอาหารจากธรรมชาติ ต้องดำเนินการตามข้อกำหนดในมกษ. 9000 เล่ม 3 ดังนี้

- (1) มีแหล่งกำเนิดมาจากธรรมชาติ หรือมาจากการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ ตาม มกษ. 9000 เล่ม 1: การผลิตแปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายเกษตรอินทรีย์
- (2) ไม่ผ่านกระบวนการตัดต่อและตัดแปรพันธุกรรม
- (3) ไม่ผ่านการฉายรังสี และกระบวนการสกัดด้วยตัวทำละลาย (ยกเว้น สารที่อนุญาตให้ใช้ได้ตาม มกษ. 9000 เล่ม 1)
- (4) การได้มาซึ่งวัตถุดิบจากธรรมชาติ ควรตระหนักถึงการจับ การเก็บเกี่ยว และการรวบรวมอย่างมีความรับผิดชอบและอย่างยั่งยืน โดยส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด
- (5) เพื่อใช้วัตถุดิบธรรมชาติอย่างคุ้มค่า ให้เลือกใช้วัตถุดิบที่มาจากส่วนเหลือใช้ หรือวัสดุอื่น ที่ไม่ได้ใช้เป็นอาหารของมนุษย์
- (6) กรณีเป็นของเหลือหรือผลพลอยได้จากกระบวนการผลิต ต้องได้จากกระบวนการผลิตอาหารอินทรีย์
- (7) ห้ามใช้วัตถุดิบที่ผลิตจากสัตว์น้ำหรือชิ้นส่วนของสัตว์น้ำ มาเลี้ยงสัตว์น้ำชนิดเดียวกัน

ก.1.5.2.3 กรณีใช้อาหารที่ผลิตขึ้นใช้เองในฟาร์ม ควรมีคุณค่าทางโภชนาการเหมาะสมกับขนาดปลาสดและระบบการเลี้ยง และต้องดำเนินการตามข้อกำหนดในมกษ. 9000 เล่ม 3 ข้อ 3.2 ดังนี้

- (1) วัตถุดิบที่ใช้ทำอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ ต้องมีคุณสมบัติตามข้อ ก. 1.4.2.1
- (2) วัตถุดิบที่มาจากพืชต้องได้รับการรับรองว่าเป็นอินทรีย์มาก่อน กรณีที่จำเป็น อนุญาตให้ใช้วัตถุดิบที่ไม่ได้มาจากการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ได้ไม่เกิน 10% ของวัตถุดิบจากพืช
- (3) ส่วนประกอบอาหารที่ใช้ต้องมาจากการผลิตแบบอินทรีย์ กรณีที่จำเป็นต้องใช้ส่วนประกอบอาหารจากการสังเคราะห์ ให้ใช้ได้ไม่เกิน 5% ของสูตรอาหาร
- (4) ห้ามใช้สารเคมีหรือวัตถุสังเคราะห์อื่นที่ห้ามใช้ ตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2525 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

(5) การผลิตอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์

การผลิตอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ขึ้นใช้ในฟาร์มและการเก็บรักษา ต้องเป็นไปตามหลักการของเกษตรอินทรีย์ และดำเนินการอย่างถูกต้องลักษณะ เพื่อลดการปนเปื้อนข้ามของอาหารสัตว์น้ำและส่วนประกอบอาหารสัตว์น้ำ ที่อาจมีผลต่อความปลอดภัยของอาหาร

(6) บันทึกข้อมูลและการเก็บรักษา

ผู้ผลิตอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ขึ้นใช้ในฟาร์มเกษตรกร ให้รวบรวมและรักษานบันทึกเกี่ยวกับวัตถุดิบและกระบวนการผลิตอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ทุกขั้นตอน เพื่อการตามสอบ และต้องเก็บรักษานบันทึก วันที่ตรวจรับ และข้อมูลชุดการผลิตอาหารไว้อย่างน้อย 2 ปี

ข.1.5.2.3 กรณีใช้อาหารสำเร็จรูป ต้องดำเนินการตามข้อกำหนดในมกษ. 9000 เล่ม 3 ข้อ 3.3 ดังนี้

1) สถานที่ผลิตและการจัดการผลิต

สถานที่ผลิตเพื่อจำหน่ายหรือโรงงานผลิตต้องได้รับการรับรองหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิต (Good Manufacturing Practices; GMP) และ/หรือ หลักเกณฑ์การวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม (Hazard Analysis and Critical Control Point หรือ HACCP) จากหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ รวมทั้งมีข้อปฏิบัติเพิ่มเติมที่จำเป็นดังนี้

- (1) ต้องมีการแบ่งพื้นที่การเก็บวัตถุดิบและวัตถุดิบที่เติมในอาหารสัตว์น้ำสำหรับการผลิตอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์แยกออกจากวัตถุดิบทั่วไป
- (2) ผลิตอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ด้วยเครื่องจักรที่ใช้สำหรับผลิตอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์เท่านั้น ในกรณีที่ใช้เครื่องจักรเพื่อผลิตอาหารที่ใช้สำหรับสัตว์น้ำในการผลิตระบบทั่วไปมาก่อน ให้ทำความสะอาดเครื่องจักรทั้งระบบก่อนเปิดเครื่องจักรทำงาน และให้ถือว่าส่วนแรกที่ออกจากสายพานการผลิตยังไม่เป็นอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุดิบที่ไม่ใช่อินทรีย์
- (3) สูตรอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ที่ขอรับรองเป็นอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ ต้องได้รับการขึ้นทะเบียนสูตรอาหารจากหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมาย
- (4) ผลิตอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ให้มีคุณภาพดี สอดคล้องกับความต้องการทางโภชนาการของสัตว์น้ำที่เลี้ยงทั้งปริมาณและวัยของสัตว์น้ำ
- (5) แยกการจัดเก็บบันทึกข้อมูลการผลิตที่เป็นอินทรีย์ออกจากระบบทั่วไป

2) ภาชนะ อุปกรณ์ และเครื่องมือ

ไม่ใช่ภาชนะ และอุปกรณ์ต่างๆ ร่วมกับการผลิตอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ที่ใช้ในระบบทั่วไป ยกเว้นในกรณีเครื่องจักรที่ใช้ในกระบวนการผลิตอาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ มีการใช้เครื่องจักรที่ใช้สำหรับผลิตอาหารสัตว์น้ำในระบบทั่วไปมาก่อน ให้ปฏิบัติตาม ข้อ ข.1.5.2.3.2 (2)

3) การจัดการน้ำทิ้ง

น้ำทิ้งจากโรงงานผลิตหรือสถานที่ผลิตต้องมีระบบการบำบัดและมีคุณสมบัติของน้ำทิ้งตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4) การบรรจุและการจัดเก็บอาหารสำเร็จรูปสำหรับสัตว์น้ำอินทรีย์ มีข้อกำหนด ดังนี้

(1) ภาชนะบรรจุอาหารสำเร็จรูปสำหรับสัตว์น้ำอินทรีย์ ต้องมีฉลากที่แสดงข้อความว่า “อาหารสัตว์น้ำอินทรีย์” อย่างชัดเจน

(2) อาหารสำเร็จรูปสำหรับสัตว์น้ำอินทรีย์ที่ผลิตเสร็จเรียบร้อยแล้ว ต้องแยกพื้นที่เก็บออกจากวัตถุดิบหรืออาหารสัตว์น้ำทั่วไป เพื่อไม่ให้เกิดการปนเปื้อน โดยมีการกำหนดพื้นที่และป้ายแสดงอย่างชัดเจน

(3) สถานที่เก็บอาหารควรเก็บไว้ในที่เหมาะสม เช่น อยู่ในสถานที่ร่ม เย็น แห้ง และอากาศถ่ายเทดี

5) การแสดงฉลาก

ให้เป็นไปตาม มกษ. 9000 เล่ม 1 และเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2525 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

อย่างไรก็ตามในระยะการดำเนินการระบบสัตว์น้ำอินทรีย์ อาจจะมีอาหารสัตว์ที่ได้จากวัตถุดิบธรรมชาติหรือเกษตรอินทรีย์ไม่เพียงพอ หน่วยรับรองอาจยินยอมให้อาหารสัตว์น้ำมีส่วนประกอบที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดข้อนี้ได้ แต่ต้องมีส่วนประกอบที่เป็นไปตามข้อกำหนดข้อนี้ไม่ต่ำกว่า 60 % เมื่อผู้ประกอบการสามารถแสดงให้เห็นหน่วยรับรองยอมรับว่า ไม่มีอาหารสัตว์ซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนด อันเนื่องมาจากเกิดเหตุทางธรรมชาติ หรือเหตุการณ์ที่มนุษย์ทำขึ้น หรือสภาพอากาศ ที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้า หน่วยรับรองอาจจะอนุโลมปริมาณของอาหารสัตว์ที่ไม่เป็นไปตามกำหนดในปริมาณที่ต่ำกว่า 60 % ในช่วงเวลาที่จำกัดช่วงหนึ่ง นอกจากนี้ องค์ประกอบอย่างน้อย 50 % ของโปรตีนจากสัตว์น้ำ ควรมาจากส่วนเหลือใช้ หรือวัสดุอื่นที่ไม่เหมาะสมสำหรับการบริโภคของมนุษย์ ส่วนการใช้วิตามินและแร่ธาตุ เป็นส่วนผสมในอาหาร ควรเน้นสารจากแหล่งธรรมชาติ การใช้วิตามินหรือแร่ธาตุสังเคราะห์จะต้องได้รับการยอมรับจากหน่วยรับรองหรือหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง

ก.1.5.2.4 มีที่เก็บวัตถุดิบอาหาร อาหาร และอาหารเสริม แยกเป็นสัดส่วนและถูกสุขลักษณะ โดยการจัดเก็บวัตถุดิบ อาหารและอาหารเสริมอย่างเป็นระเบียบ ในโรงเรือน ที่สะอาด ไม่สัมผัสแสงแดดและความร้อนโดยตรง ฝนไม่สาด มีอากาศถ่ายเทสะดวก ให้อากาศถ่ายเทสูงจากพื้นและห่างจากฝาผนัง เพื่อไม่ทำให้เกิดความชื้นจนอาหารขึ้นรา ควรแยกจัดเก็บเป็นหมวดหมู่ จัดทำระบบการหมุนเวียนวัตถุดิบ อาหารและอาหารเสริมตามลำดับก่อนหลังและมีระบบป้องกันสัตว์พาหะนำเชื้อ เช่น หนู

ก.1.5.3 วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือ

ก.1.5.3.1 วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการเลี้ยงระบบอินทรีย์ เช่น ปูนขาว ปุ๋ยหมัก ไม่มีการปนเปื้อนความไม่เป็นอินทรีย์ มีการจัดเก็บปัจจัยการผลิตในการเลี้ยงระบบอินทรีย์อย่างเป็นระเบียบ ในโรงเรือนแยกจากปัจจัยการผลิตทั่วไป โรงเรือนมีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ มีอากาศถ่ายเทสะดวก ให้อากาศ

ปัจจัยการผลิตบนแท่นรองที่ยกสูงจากพื้นและห่างจากฝาผนังเพื่อไม่ทำให้เกิดความเสียหายจากความชื้นหรือความร้อน ควรแยกจัดเก็บให้เป็นหมวดหมู่ จัดทำระบบการหมุนเวียนปัจจัยการผลิตตามลำดับก่อนหลัง และมีระบบป้องกันพาหะนำเชื้อ เช่น หนู แมลงสาบ แมลงวัน นก สุนัข แมว

ก.1.5.3.2 ปุ๋ยธรรมชาติที่ใช้ในระบบการเลี้ยงแบบอินทรีย์ ควรได้จากสิ่งเหลือใช้หรือผลพลอยได้จากการเกษตรอินทรีย์ หรือจากธรรมชาติ และต้องผ่านกระบวนการหมักอย่างเหมาะสม หรือตากแห้ง กรณีใช้ กากเหลืออุตสาหกรรมเกษตรด้านอาหาร ควรใช้ชนิดที่ไม่ปนเปื้อนสารสังเคราะห์หรือไม่ผ่านกระบวนการทางเคมี โดยได้รับการยอมรับจากหน่วยรับรอง

ก.1.5.3.3 วัสดุจุลินทรีย์ที่ใช้ในระบบการเลี้ยงแบบอินทรีย์ต้องไม่ผ่านกระบวนการตัดแปรพันธุกรรม

ก.1.4.5 สารเคมีหรือสารสังเคราะห์

ก. 1.4.5.1 ห้ามใช้สารเคมี หรือสารสังเคราะห์ หรือยาปฏิชีวนะ รวมถึงวัสดุที่ห้ามใช้ในอาหารสัตว์น้ำตามที่ระบุในภาคผนวก ง กรณีที่จำเป็น อนุญาตให้ใช้สารหรือวัสดุจากธรรมชาติตามที่ระบุในภาคผนวก ค

ก.1.6 สุขลักษณะฟาร์ม

เกษตรกรควรมีการจัดการด้านสุขลักษณะฟาร์ม เพื่อให้มั่นใจว่าผลผลิตปลาผลิตอินทรีย์มีความปลอดภัยและเหมาะสมสำหรับการบริโภค คำแนะนำสำหรับการจัดการด้านสุขลักษณะมีดังนี้

ก.1.6.1 ผู้ปฏิบัติงานในฟาร์มต้องมีสุขลักษณะที่ดีไม่มีโรคติดต่อหรือโรคที่ทำให้เกิดข้อรังเกียจในการนำสัตว์น้ำไปบริโภค ในกรณีที่คนงานมีอาการป่วยเป็นโรคดังกล่าว ต้องให้พักการปฏิบัติงานชั่วคราว และเข้ารับการรักษาจนอาการป่วยหายเป็นปกติจึงกลับมาปฏิบัติงานใหม่ได้

ก.1.6.2 น้ำทิ้งและของเสียจากที่อยู่อาศัย แยกจากบ่อเลี้ยง โดยมีทางระบายน้ำทิ้งจากที่อยู่อาศัยต้องแยกจากระบบการเลี้ยง เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของน้ำทิ้งและของเสียจากที่อยู่อาศัยลงสู่บ่อเลี้ยงหรือบริเวณใกล้เคียงพื้นที่เลี้ยง

ก.1.6.3 ห้องสุขาแยกเป็นสัดส่วนจากบ่อเลี้ยง มีการจัดการของเสียอย่างถูกสุขลักษณะ และป้องกันไม่ให้น้ำปนเปื้อนสู่บ่อเลี้ยงระบบอินทรีย์ ห้ามนำสัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข แมว เข้าไปบริเวณบ่อเลี้ยง เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งขับถ่ายสู่ผลผลิตและน้ำในบ่อเลี้ยง นอกจากนี้ควรมีการเฝ้าระวังการปนเปื้อนของแบคทีเรียที่เป็นสาเหตุของโรคทางเดินอาหารอย่างต่อเนื่อง โดยเก็บตัวอย่างน้ำเพื่อวิเคราะห์ปริมาณแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (total coliform) และควบคุมให้มีค่าน้อยกว่า 5,000 MPN/100 ml (most probable number per 100 milliliters) และแบคทีเรียกลุ่มฟีคอลโคลิฟอร์ม (fecal coliform) ให้มีค่าน้อยกว่า 1,000 MPN/100 ml (most probable number per 100 milliliters) ในกรณีที่มีเชื้อเหล่านี้มากกว่าปริมาณที่กำหนด แสดงให้เห็นว่ามีการปนเปื้อนน้ำทิ้งจากห้องส้วมหรือน้ำทิ้งจากที่อยู่อาศัย หรือปนเปื้อนสิ่งปฏิกูลจากการขับถ่ายของมนุษย์และสัตว์เลี้ยง

ก.1.6.4 มีการจัดการของเสียอย่างเหมาะสมสำหรับซากสัตว์ ภาชนะบรรจุอาหารปลาและปัจจัยการผลิต รวมถึงปัจจัยการผลิตที่หมดอายุหรือที่เหลือใช้ เช่น ซากสัตว์น้ำ ต้องมีการกลบฝังหรือเผาทำลาย ปัจจัยการผลิตที่หมดอายุหรือเหลือใช้ ต้องทำลายตามวิธีที่สัตวแพทย์ นักวิชาการหรือฉลากแนะนำ เป็นต้น

ก.1.6.5 มีการทิ้งและกำจัดอย่างถูกวิธีสำหรับขยะและสิ่งปฏิกูลจากฟาร์ม โดยมีถังขยะที่มีฝาปิดมิดชิด เพื่อป้องกันสัตว์พาหะนำเชื้อ เช่น แมลงวัน หนู แมลงสาบ และการค้ำยเชื้อของสัตว์เลี้ยง มีการกำจัดขยะ โดยนำไปทิ้งในสถานที่ที่เตรียมไว้และกำจัดอย่างถูกวิธี

ก.1.6.6 ที่พักอาศัย สถานที่เตรียมอาหารและโรงเรือน ควรมีการรักษาความสะอาดและเป็นระเบียบอยู่เสมอเช่นกัน

ก.1.7 การจัดการสุขภาพ

ก.1.7.1 การจัดการดูแลสุขภาพปลาสดทั่วไป การเลี้ยงปลาสดอินทรีย์ควรให้ความสำคัญกับการจัดการและสิ่งแวดล้อมภายในบ่อ คำแนะนำสำหรับการจัดการสุขภาพปลาสด ดังต่อไปนี้

ก.1.7.1.1 ดูแลตรวจสุขภาพปลาสดอย่างสม่ำเสมอ และสังเกตพฤติกรรมของปลา เช่น การว่ายน้ำ การลอยหัวในตอนเช้า การกินอาหาร บันทึกผลการตรวจและมีการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ เช่น ตรวจผลการบันทึกคุณภาพน้ำและสุขภาพประจำวันย้อนหลังประมาณ 1 สัปดาห์และนำผลการตรวจมาสรุปประเมินสุขภาพปลาทุกสัปดาห์ และติดตามข้อมูลการเกิดโรคระบาดภายนอกฟาร์ม

ก.1.7.1.2 เมื่อปลาสดมีอาการผิดปกติจำนวนมาก ควรตรวจหาสาเหตุเบื้องต้นของความผิดปกติ และ ควรพิจารณาดำเนินการจัดการสภาพแวดล้อมในบ่อ เช่น การเติมน้ำ ลดปริมาณอาหาร เพิ่มอากาศ ก่อนการใช้อาหารที่ใช้สำหรับควบคุมศัตรูและโรคในการเลี้ยงปลาสดอินทรีย์ที่อนุญาตให้ใช้ได้ในการผลิตแบบอินทรีย์

ก.1.7.1.3 เมื่อมีปลาตายจำนวนมากอย่างผิดปกติ ต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ ให้ทราบโดยเร็ว เพื่อหาทางแก้ไขไม่ให้โรคระบาดลุกลามไปสู่ฟาร์มใกล้เคียง และมีวิธีการจัดการซากและน้ำทิ้งที่เหมาะสมถูกต้องตามหลักวิชาการ เช่น เก็บปลาตายออกจากบ่อ ฝังกลบซากโดยใส่ยาฆ่าเชื้อหรือปูนขาวในหลุม ก่อนทำการฝังกลบ หรือ เผาทำลาย เป็นต้น ส่วนน้ำทิ้งจากบ่อเลี้ยงหรือบ่ออนุบาลสัตว์น้ำที่เป็นโรคระบาด ต้องมีการฆ่าเชื้อและบำบัดก่อนปล่อยออกนอกฟาร์ม

ก.1.7.2 การป้องกันและรักษาโรค

ก.1.7.2.1 มีการป้องกันและรักษาโรคตามหลักวิชาการและสอดคล้องกับความเป็นอินทรีย์ มีการป้องกันโรคโดยการจัดการที่เหมาะสม เช่น การปล่อยปลาที่ระดับความหนาแน่นต่ำ การทำความสะอาดอุปกรณ์ การเลี้ยงเป็นประจำ การใช้อาหารปลาคุณภาพดี การปรับลดปริมาณอาหารในช่วงที่ปลากินอาหารน้อย การให้อาหารเสริมหรือวิตามินที่ไม่ขัดต่อหลักการผลิตแบบอินทรีย์ เป็นต้น ในกรณีที่พบว่าปลาป่วย ต้องรีบทำการรักษาและตรวจหาสาเหตุของความผิดปกติและพิจารณาแก้ไขด้านการจัดการก่อนการใช้อาหารสัตว์และสารเคมี เช่น การเติมถ่ายน้ำ ลดหรืองดปริมาณอาหาร หากมีความจำเป็นต้องใช้อาหารสัตว์หรือสารเคมีในการรักษาโรคต้องเป็นชนิดที่อนุญาตให้ใช้ได้ในการผลิตแบบอินทรีย์

ก.1.7.2.2 มีมาตรการป้องกันและแก้ไขการระบาดของโรคสัตว์น้ำ โดยไม่ขัดต่อหลักการผลิตแบบอินทรีย์ ทั้งนี้มาตรการดังกล่าวต้องคำนึงถึงผลเสียที่อาจเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

ก.1.8 การจับ การดูแลหลังจับ และการจำหน่าย

ก. 1.8.1 การจับ

ขั้นตอนนี้เป็นกรปฏิบัติในขั้นตอนสุดท้ายของการเลี้ยงปลาชนิดแบบอินทรีย์และเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการรักษาคุณภาพของปลาอินทรีย์ เนื่องจากหลังจากขั้นตอนนี้ ผลผลิตปลาจะถูกนำไปขายเพื่อการบริโภคหรือส่งออกจำหน่ายยังต่างประเทศ เกษตรกรจึงจำเป็นต้องเอาใจใส่ในการปฏิบัติอย่างดี มีการวางแผนการจับ รูปแบบการจับ ขั้นตอนและวิธีการจับ และการจำหน่ายล่วงหน้า ข้อเสนอแนะในการปฏิบัตินี้มีดังนี้

ก. 1.8.1.1 มีการวางแผนการจับ และจำหน่ายเพื่อรักษาความสดของปลาและทำให้ปลาเครียดน้อยที่สุด รวมถึงป้องกันการปนเปื้อนในระหว่างและหลังการจับ และรักษาความเป็นอินทรีย์ของผลผลิต เกษตรกรสามารถปฏิบัติได้ดังนี้

(1) งดให้อาหารปลาสดก่อนการจับอย่างน้อย 1 วัน เพื่อให้ปลาสดได้ขับถ่ายของเสียออกจากร่างกายก่อน เพื่อให้ระหว่างการขนส่งแล้วปลาสดไม่เน่าเสียง่ายและจับปลาในขณะที่มีสุขภาพดี เพื่อให้ได้ผลผลิตปลาอินทรีย์คุณภาพดี

(2) เลือกใช้วิธีการจับปลาสดที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อไม่ทำให้ปลาสดบอบช้ำ เช่น การใช้ตะกร้าพลาสติกในการใส่ปลาสด ไม่โยนปลาสดใส่ภาชนะอย่างรุนแรง ไม่ใส่ปลาสดทับกันหลายชั้นจนปลาสดที่อยู่ข้างล่างเสียหาย มีวิธีการจัดการและดูแลรักษาสัตว์น้ำอย่างถูกสุขลักษณะระหว่างจับเพื่อให้ได้ผลผลิตปลาสดที่มีคุณภาพและความปลอดภัยต่อผู้บริโภค

(3) ภาชนะและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจับปลาสดอินทรีย์ต้องไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อคุณภาพของปลาสดคุณภาพในการเก็บรักษา รวมทั้งการปนเปื้อนความไม่เป็นอินทรีย์ เช่น สารเคมีต่างๆ และมีการป้องกันไม่ให้ปลาสดสัมผัสกับพื้นดินโดยตรง

(4) แยกภาชนะและอุปกรณ์ทุกชนิดที่ใช้ในการจับปลาสดอินทรีย์ และเลือกใช้ภาชนะและอุปกรณ์ที่อยู่ในสภาพดี สามารถใช้ปฏิบัติงานได้ และเมื่อเสร็จสิ้นการทำงานทุกครั้งต้องล้างทำความสะอาดอุปกรณ์ที่ใช้ทันที เพื่อไม่ให้เป็นแหล่งสะสมของจุลินทรีย์

ก.1.8.1.2 สุ่มตรวจสอบสารเคมีตกค้างในตัวปลาสดก่อนจับ ในกรณีที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนสารเคมีโดยเฉพาะการตรวจยาสัตว์หรือสารเคมีต้องห้ามในการเพาะเลี้ยงปลาสด ตามตารางภาคผนวก ง

ก.1.8.1.3 มีวิธีการจัดการและดูแลรักษาปลาสดอย่างถูกสุขลักษณะระหว่างการจับปลาสด ป้องกันไม่ให้ปลาสัมผัสดินโดยตรงและมีวิธีการดูแลหลังการจับเพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากภาชนะบรรจุ ผู้ปฏิบัติงานหรือวิธีการที่ใช้ขนส่งและรักษาคุณภาพของปลาสดที่จะขนส่งให้คงความสดและคุณภาพไว้อย่างดีที่สุด

1.8.2 มีหนังสือกำกับการจำหน่ายสัตว์น้ำ (Movement document หรือ MD) ของกรมประมงหรือหน่วยงานที่ได้รับอนุญาตจากกรมประมงให้ออกหนังสือกำกับการจำหน่ายสัตว์น้ำ เพื่อให้ผู้บริโภคและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบที่มาของผลผลิตปลาอินทรีย์ที่จะนำไปบริโภคหรือการแปรรูป

ก.1.9 การฝึกอบรม

เกษตรกรและผู้ช่วยเลี้ยงปลาสลิดอินทรีย์มีความรู้หรือผ่านการฝึกอบรมด้านหลักการ ด้านวิชาการการเลี้ยงปลาสลิด ทั้งการจัดการเลี้ยง การใช้ปัจจัยการผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต รวมถึงมีการฝึกอบรมด้านกฎระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนและพัฒนาความรู้ของเกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องในฟาร์มให้มีการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ก.1.10 ข้อมูลและการบันทึกข้อมูล

ก.1.10.1 บันทึกข้อมูลการปรับเปลี่ยนวิธีการเลี้ยงเป็นแบบอินทรีย์ ขั้นตอนการเลี้ยงและการจับ

ก.1.10.1.1 เกษตรกรควรมีแผนการจัดการฟาร์มที่ชัดเจนเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนกระบวนการเลี้ยงต่อหน่วยรับรองระบบการผลิตปลาสลิดอินทรีย์เพื่อพิจารณาอนุมัติ

ก.1.10.1.2 แผนการปรับเปลี่ยนจะต้องมีข้อมูลที่ชัดเจน ในพื้นที่ที่ขอการรับรอง ดังต่อไปนี้

(1) ประวัติฟาร์ม

(2) แผนการปรับเปลี่ยนและช่วงเวลา

(3) ประวัติการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ก.1.10.1.3 เกษตรกรควรมีการบันทึกข้อมูลการเลี้ยงปลาสลิดแบบอินทรีย์ ตั้งแต่ แหล่งพ่อ-แม่พันธุ์ ลูกพันธุ์ บันทึกการให้อาหาร ทั้งชนิดและปริมาณ การจัดการระหว่างการเลี้ยง การใช้ยาและสารเคมี ข้อมูลคุณสมบัติน้ำ การเจริญเติบโต การสังเกตสุขภาพปลาสลิด และการจัดการผลผลิต เช่น ปริมาณการจับ เพื่อให้การเลี้ยงปลาสลิดแบบอินทรีย์สามารถดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทบทวนข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุงระบบการจัดการเพื่อการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ก.1.10.2 บันทึกข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

ก.2 การจัดการ การเก็บรักษา การขนส่ง การแปรรูป และการบรรจุหีบห่อ

มีการจัดการที่แยกออกจากผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ปลาสลิดที่ไม่ใช่อินทรีย์ และมีการจัดการที่จะไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนจากสารต่างๆ ที่ไม่อนุญาตให้ใช้ในการผลิตแบบอินทรีย์ ดังนี้

ก.2.1 ผลิตผลปลาสลิดจากการเลี้ยงแบบอินทรีย์ ระหว่างการเก็บรักษาและการขนส่ง ต้องจัดการโดยใช้ข้อควรระวังดังนี้

ก 2.1.1 ต้องมีการป้องกันผลิตผลปลาสลิดอินทรีย์ ไม่ให้ปะปนกับผลิตผล ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่ปลาสลิดอินทรีย์ตลอดเวลา

(1) การลำเลียงขนส่งพลาสติกอินทรีย์ต้องแยกจากปลาหรือพลาสติกที่มาจากกระบวนการผลิตอื่นที่ไม่ใช่ระบบอินทรีย์ มีการติดเครื่องหมายแยกจากกันอย่างชัดเจน และมีเอกสารแสดงให้เห็นถึงแหล่งที่มาของพลาสติก

(2) มีการจัดการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ใช้เวลาในการขนส่งเท่าที่จำเป็น หลีกเลี่ยงการเพิ่มความเครียดในพลาสติกอินทรีย์ระหว่างการขนส่ง

(3) มีการรักษาสุขลักษณะที่ดีระหว่างการขนส่ง เลือกภาชนะบรรจุหรือพาหนะที่เหมาะสม อุปกรณ์ที่ใช้บรรจุและพาหนะขนย้ายจะต้องสะอาดปราศจากการปนเปื้อนของวัตถุอันตราย ไม่ใช่รถบรรทุกดิน สัตว์ มูลสัตว์ ปุ๋ย สารเคมี เพราะอาจปนเปื้อนเชื้อโรคและสารพิษ ยกเว้นมีการทำความสะอาดอย่างเหมาะสมก่อนนำมาบรรจุทุกพลาสติก เพื่อไม่ให้ผลผลิตพลาสติกอินทรีย์ปะปนกับผลผลิตที่ไม่ใช่อินทรีย์ และไม่ให้สัมผัสกับวัสดุหรือสารที่ไม่อนุญาตให้ใช้สำหรับการผลิตเกษตรอินทรีย์ ตลอดกระบวนการขนส่งตั้งแต่แหล่งผลิตจนถึงแหล่งจำหน่าย

ก. 2.1.2 ต้องมีการป้องกันผลิตผลและผลิตภัณฑ์พลาสติกอินทรีย์ ไม่ให้สัมผัสกับวัสดุและสารที่ไม่อนุญาตให้ใช้ในการเลี้ยงแบบอินทรีย์ตลอดเวลา

ก. 2.2 กรณีที่ผลิตผลพลาสติกได้รับการรับรองว่าเป็นอินทรีย์เพียงบางส่วน ต้องมีการเก็บรักษาและการจัดการส่วนที่เป็นผลิตผลพลาสติกจากการเลี้ยงแบบอินทรีย์ และผลิตผลที่ไม่ใช่แบบอินทรีย์ออกจากกัน โดยมีการซั้งไว้ชัดเจน

ก.2.3 การแปรรูป

ก. 2.3.1 วิธีการแปรรูปพลาสติกอินทรีย์ เช่น พลาสติกหอมอินทรีย์ หรือพลาสติกเค็มแห้งอินทรีย์ควรใช้วิธีทางกล ทางกายภาพ หรือชีวภาพ (เช่น การหมักเกลือ/ดองเกลือและน้ำแข็ง และการทำให้แห้ง) ลดการใช้ส่วนประกอบที่ไม่ได้มาจากการเกษตร และไม่ใช้สารสังเคราะห์ในการแปรรูปพลาสติกอินทรีย์ ยกเว้นรายการส่วนประกอบหลักที่มีที่มาจากเกษตร (agricultural origin) สารช่วยกรรมวิธีการผลิตที่อนุญาตให้ใช้ตามที่ระบุในภาคผนวก จ ตารางที่ จ.1 และ จ.2 สารอื่นที่เป็นไปตามเงื่อนไขในข้อกำหนดข้อ 7 และตาราง ก 5 ของภาคผนวก ก ของ มกษ.9000 เล่ม 1 ข้อควรปฏิบัติวิธีการผลิตและแปรรูปพลาสติกอินทรีย์ เช่น การแปรรูปพลาสติกหอมอินทรีย์หรือพลาสติกแห้งอินทรีย์ มีรายละเอียดอธิบายไว้ในภาคผนวก ก และเพิ่มเติมดังนี้

(1) ควรมีการจัดการการแปรรูป ตามหลักการและวิธีการปฏิบัติที่ดีในการผลิต โดยให้เป็นไปตามข้อกำหนดของสุขลักษณะที่ดีในการผลิตอาหารตามมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง และแยกขั้นตอนการแปรรูปพลาสติกอินทรีย์จากพลาสติกที่ไม่ใช่จากระบบการเลี้ยงแบบอินทรีย์ เช่น แยกสายการผลิต แยกห้องการผลิต

(2) ส่วนประกอบอาหารและสารที่ใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์พลาสติกอินทรีย์ เช่น เกลือ ที่ใช้ต้องได้รับการรับรองว่าอนุญาตให้ใช้เป็นส่วนผสมของอาหารตามข้อกำหนดของมกษ.9000 เล่ม 1 หรือตารางภาคผนวก จ

(3) กรณีที่มีการใช้วัสดุ เครื่องมือในการแปรรูป เช่น มีด ภาชนะบรรจุ ร่วมกันทั้งผลิตผลพลาสติกจากการเลี้ยงที่เป็นและไม่ใช่เกษตรอินทรีย์ ผู้ผลิตต้องทำความสะอาด อุปกรณ์หรือเครื่องมือดังกล่าวก่อนที่

จะนำไปใช้ในการผลิตพลาสติกอินทรีย์ สารที่ใช้ในการทำความสะอาดต้องได้รับการรับรองว่าอนุญาตให้ใช้เป็น ส่วนผสมของอาหารตามข้อกำหนดของมกษ. 9000 เล่ม 1 หรือ ตารางภาคผนวก จ

ก.2.4 การบรรจุหีบห่อ

ควรเลือกวัสดุที่ย่อยสลายทางชีวภาพได้ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นวัสดุในการทำบรรจุภัณฑ์ หรือเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ และช่วยคงคุณภาพพลาสติกอินทรีย์

ก 2.5 การเก็บรักษาและการขนส่ง

ก 2.5.1 รักษาความเป็นผลิตผล และ/หรือ ผลิตภัณฑ์พลาสติกอินทรีย์ ระหว่างการเก็บรักษาและการขนส่ง และจัดการ โดยใช้ข้อควรระวัง ดังนี้

ก 2.5.1.1 ต้องมีการป้องกัน ผลิตผล และ/หรือ ผลิตภัณฑ์พลาสติกอินทรีย์ ตลอดเวลา ไม่ให้ปะปนกับ ผลิตผล ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่พลาสติกอินทรีย์ การเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ต้องแยกเก็บหรือติดเครื่องหมายแยก จากผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่อินทรีย์ และมีการจัดทำเอกสารระบุแหล่งที่มาของวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์เพื่อการ ตรวจสอบ และควรเก็บผลิตภัณฑ์พลาสติกอินทรีย์ที่อุณหภูมิต่ำเพื่อป้องกันการเสื่อมคุณภาพ

ก 2.5.1.2 ต้องมีการป้องกัน ผลิตผล และ/หรือ ผลิตภัณฑ์พลาสติกอินทรีย์ ตลอดเวลา ไม่ให้สัมผัสกับ วัสดุและสารที่ไม่อนุญาตให้ใช้ในการเกษตรอินทรีย์

ก 2.5.2 กรณีที่ ผลิตผล และ/หรือ ผลิตภัณฑ์พลาสติกได้รับการรับรองในบางส่วนเท่านั้น ต้องมีการเก็บ รักษาและการจัดการแยกกันระหว่าง ผลิตผล และ/หรือ ผลิตภัณฑ์พลาสติกอินทรีย์ และผลิตผล และ/ หรือ ผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ไม่ใช่อินทรีย์ โดยมีการชี้บ่งไว้ชัดเจน

ภาคผนวก ข

ตารางที่ ข.1 ปัจจัยการผลิตที่ใช้เป็นปุ๋ยและสารปรับปรุงบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
(ข้อ 4.4.3)

ชื่อสาร	รายละเอียด/ข้อกำหนด
1. รายการสารอินทรีย์ที่อนุญาตให้ใช้ได้	
1.1 ปุ๋ยอินทรีย์ที่ผลิตจากวัสดุอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยหมักที่ได้จากการหมักเศษซากพืช พางข้าว ชี้เลื่อย เปลือกไม้ เศษไม้ และวัสดุเหลือใช้การเกษตรอื่น ๆ	- ถ้าไม่ได้มาจากระบบการผลิตอินทรีย์จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากหน่วยรับรอง ถ้ามีการเติมสารอนินทรีย์ที่ให้ธาตุอาหารลงไปด้วย เช่น หินฟอสเฟต จะต้องเป็นสารที่อนุญาตให้ใช้
1.2 ปุ๋ยคอก	- ถ้าไม่ได้มาจากระบบการผลิตอินทรีย์จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากหน่วยรับรองหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง
1.3 ปุ๋ยพืชสด เศษซากพืชสด และวัสดุเหลือใช้ในฟาร์มในรูปอินทรีย์สาร	- ถ้าไม่ได้มาจากระบบการผลิตอินทรีย์จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากหน่วยรับรองหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง
1.4 ของเหลือใช้จากกระบวนการในโรงฆ่าสัตว์ โรงงานอุตสาหกรรม เช่น โรงงานน้ำตาล โรงงานมันสำปะหลัง โรงงานน้ำตาล	- ต้องไม่เติมสารสังเคราะห์และจะต้องได้รับการยอมรับจากหน่วยรับรองหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง
1.5 สารควบคุมการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำซึ่งปลอดจากสารสังเคราะห์	- ถ้าไม่ได้มาจากระบบการผลิตอินทรีย์จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากหน่วยรับรองหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง
1.6 แแบททีเรีย รา และเอนไซม์	- ถ้าไม่ได้มาจากระบบการผลิตอินทรีย์จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากหน่วยรับรองหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง
2. รายการสารอนินทรีย์ที่อนุญาตให้ใช้	
2.1 หินฟอสเฟต (phosphate rock)	-
2.2 หินปูนบด (ground limestone) ในรูปของแร่แคลไซต์หรือโดโลไมต์ ห้ามใช้หินปูนโดโลไมต์ที่นำไปเผาไฟ	-
2.3 แคลเซียมซิลิเกต (calcium silicate)	-
2.4 โซเดียมซิลิเกต (sodium silicate)	-
2.5 แมกนีเซียมซัลเฟต (magnesium sulfate)	-

ตารางที่ ข.1 ปัจจัยการผลิตที่ใช้เป็นปุ๋ยและสารปรับปรุงบำรุงเฉพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ต่อ)

ชื่อสาร	รายละเอียด/ข้อกำหนด
2.6 แร่ดินเหนียว (clay minerals) เช่น สเมกไทต์ (smectite) คาโอลิไนต์ (kaolinite) คลอไรต์ (chlorite) ฯลฯ	-
2.7 แร่เพอร์ไลต์ (perlite) ซีโอไลต์ (zeolite) เบนโทไนต์ (bentonite)	-
2.8 หินโปแทส เกลือโปแทสเซียมที่มีคลอไรด์น้อยกว่า 60%	-
2.9 แคลเซียม (calcium) จากสาหร่ายทะเล	-
2.10 เปลือกหอย	-
2.11 โปแทสเซียมซัลเฟตที่ผลิตจากกระบวนการทางกายภาพ	-
2.12 เกลือสินเธาว์	-
2.13 ออกซิเจน (oxygen)	-

ภาคผนวก ค

สารที่ใช้สำหรับควบคุมศัตรูและโรค

(ข้อ 4.4.4)

ให้เป็นไปตามข้อกำหนดในภาคผนวก ก ของ มกษ. 9000 เล่ม 1 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม หรือ

ชื่อสาร	รายละเอียด/ข้อกำหนด
1. กากชา	กำจัดปลานิตอื่นที่อาจเป็นศัตรูพลาสติก ในขั้นตอนการเตรียมบ่อ
2. โรทีโนน (rotenone)	กำจัดปลานิตอื่นที่อาจเป็นศัตรูพลาสติก ในขั้นตอนการเตรียมบ่อ
3. ด่างทับทิม	อนุโลมใช้ในโรงเพาะฟักภายใต้คำแนะนำของ นักวิชาการประมงหรือสัตวแพทย์
4. ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ (hydrogen peroxide)	
5. โปวีโดนไอโอดีน (povidone iodine)	

ภาคผนวก ง

สารเคมีและวัสดุที่ห้ามใช้ในอาหารสัตว์น้ำ

(ข้อ 4.5.4.1)

สารเคมีและวัสดุที่ห้ามใช้ในอาหารสัตว์น้ำ มีดังนี้

1. เกล็ดเคมีภัณฑ์และยาปฏิชีวนะทุกชนิด
2. ยูเรีย (urea)
3. กรดอะมิโนบริสุทธิ์ (pure amino acid)
4. สารสังเคราะห์ที่มีคุณสมบัติในการกระตุ้นการกินอาหาร (synthetic appetizers)
5. วัสดุหรือผลผลิตที่มีการดัดแปรพันธุกรรม
6. สีผสมอาหารสังเคราะห์
7. สารเคมีหรือวัสดุอื่นๆ ที่ห้ามใช้ในอาหารสัตว์น้ำ ที่ประกาศตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์

ภาคผนวก จ

สารที่ใช้สำหรับผลิตภัณฑ์พลาสติกอินทรีย์แปรรูป

(ข้อ 5.3.1)

ให้เป็นไปตามข้อกำหนดในภาคผนวก ก ของ มกษ. 9000 เล่ม 1 มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เรื่อง เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม หรือ

ตารางที่ จ. 1 สารที่ใช้สำหรับผลิตภัณฑ์พลาสติกอินทรีย์แปรรูป

(ข้อ 5.3.1)

ชื่อสาร	รายละเอียด/ข้อกำหนด
1. สารแต่งกลิ่นรส	- สารและผลิตภัณฑ์ที่ระบุมากกว่าเป็นสารแต่งกลิ่นรสตามธรรมชาติ หรือสารสำหรับเตรียมสารแต่งกลิ่นรสตามธรรมชาติ ให้เป็นไปตามข้อกำหนดตามกฎหมายของประเทศ - อนุญาตให้ใช้เฉพาะเท่าที่จำเป็นและถูกต้องตามกฎหมายสำหรับใช้ในผลิตภัณฑ์อาหารเท่านั้น
2. น้ำบริโภค	-
3. เกลือ	- มีโซเดียมคลอไรด์หรือโพแทสเซียมคลอไรด์ เป็นส่วนประกอบหลัก ที่โดยทั่วไปใช้ในกระบวนการแปรรูปอาหาร - อนุญาตให้ใช้เฉพาะเท่าที่จำเป็นและถูกต้องตามกฎหมายสำหรับใช้ในผลิตภัณฑ์อาหารเท่านั้น

ตารางที่ จ.2 สารช่วยกรรมวิธีการผลิตที่อาจจะใช้สำหรับเตรียมผลิตภัณฑ์ที่มีแหล่งมาจากการเกษตร

(ข้อ 5.3.1)

INS	ชื่อสาร	รายละเอียด/ข้อกำหนด
	น้ำมันพืช	- เป็นสารหล่อลื่นหรือสารช่วยไม่ให้ติด และเคลือบเงาผิวปลา

ภาคผนวก ฉ

สารที่ใช้ในการทำความสะอาด

(ภาคผนวก ข 2.3 (4))

ให้เป็นไปตามข้อกำหนดในภาคผนวก ก ของ มกษ. 9000 เล่ม 1 มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เรื่อง เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม หรือ

ตารางที่ ฉ 1 สารที่ใช้ในการทำความสะอาด

ชื่อสาร	รายละเอียด/ข้อกำหนด
1. ผงซักฟอกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ	- จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากหน่วยรับรองหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง
2. น้ำส้มหมักจากพืช ผลไม้	- จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากหน่วยรับรองหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง
3. โซเดียมไบคาร์บอเนต (sodium bicarbonate)	- จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากหน่วยรับรองหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง
4. ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ (hydrogen peroxide)	- จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากหน่วยรับรองหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง
5. ไอโอดีน (iodine)	- จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากหน่วยรับรองหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง
6. สารละลายต่างทันทิม	- จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากหน่วยรับรองหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง
7. น้ำด่าง	- จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากหน่วยรับรองหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง
8. คอสติกโพแทช (caustic potash)	- จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากหน่วยรับรองหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง
9. ปูนขาว	- จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากหน่วยรับรองหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง
10. สารฟอกขาว ความเข้มข้น ไม่เกิน 10%	- จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากหน่วยรับรองหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง

ภาคผนวก ช

ข้อกำหนดขั้นต่ำในการตรวจและมาตรการที่ควร ระมัดระวังภายใต้ระบบการตรวจและรับรอง

ช.1 มาตรการในการตรวจ

จำเป็นต้องมีมาตรการในการตรวจที่ครอบคลุมตลอดห่วงโซ่อาหารเพื่อทวนสอบการแสดงผลการผลิตภัณฑ์ตามข้อ 8 ของมาตรฐานนี้ หน่วยรับรองควรกำหนดนโยบายและขั้นตอนดำเนินงานต่าง ๆ ให้เป็นไปตามมาตรฐานนี้

ช.2 การสามารถเข้าถึงเอกสาร

การสามารถเข้าถึงเอกสารทั้งหมด บันทึกข้อมูล และสถานประกอบการตามแผนการตรวจโดยหน่วยตรวจเป็นสิ่งจำเป็น ผู้ประกอบการที่ถูกตรวจควรรวมให้ผู้มีอำนาจในการตรวจเข้าตรวจและให้ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับหน่วยตรวจจากภายนอกเพื่อการตรวจประเมิน

ช.3 หน่วยการผลิต

ช.3.1 การผลิตตามมาตรฐานนี้ควรดำเนินการตามพื้นที่เพาะปลูกหรือเพาะเลี้ยง บริเวณผลิต โรงเรือนของฟาร์ม และสถานที่เก็บรักษาพืช ปศุสัตว์ และสัตว์น้ำที่มีการแยกผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์กันอย่างชัดเจนจากหน่วยการผลิตที่ไม่ผลิตตามมาตรฐานนี้ ทั้งนี้หน่วยการผลิตอาจมีกิจกรรมเฉพาะในเรื่องการจัดเตรียมและการบรรจุหีบห่อผลิตผลเกษตรที่ผลิตได้เองเท่านั้น

ช.3.2 เมื่อมีการเตรียมการตรวจสอบในครั้งแรก ผู้ประกอบการและหน่วยรับรองควรมีการจัดให้มีสิ่งต่างๆ และลงนามในเอกสารดังนี้

ช.3.2.1 อธิบายรายละเอียดของหน่วยการผลิตหรือบริเวณเก็บรวบรวม แสดงให้เห็นอาคาร ฟาร์มที่เป็นสถานที่เก็บรักษาและผลิต นอกจากนี้ถ้ามีอาคารเฉพาะที่ใช้จัดเตรียม และ/หรือ บรรจุหีบห่อเฉพาะก็ให้แสดงไว้ด้วย

ช.3.2.2 ในกรณีของการเก็บรวบรวมพืชป่า ถ้าเป็นไปได้ผู้ผลิตควรได้รับการรับประกันจากหน่วยรับรองที่ผู้ผลิตจะสามารถนำมาแสดงให้มั่นใจว่า เป็นไปตามข้อกำหนดในข้อ 4 ถึงข้อ 7 ของมาตรฐานนี้

ช.3.2.3 มาตรการที่เหมาะสมในการปฏิบัติทั้งหมดที่จะนำมาใช้ในระดับของหน่วยการผลิต เพื่อให้มั่นใจว่าเป็นไปตามมาตรฐานนี้

ช.3.2.4 ระบุวันที่ครั้งสุดท้ายของการใช้พื้นที่ และ/หรือ บริเวณที่เก็บรวบรวม ที่ไม่เป็นไปตามข้อ 4 ของมาตรฐานนี้

ช.3.2.5 การดำเนินงานโดยผู้ประกอบการตามข้อ 3 และข้อ 8 ของมาตรฐาน ที่จะยอมรับในกรณีที่เกิดการเบี่ยงเบนจากการปฏิบัติตามมาตรฐานนี้

ช.3.3 ผู้ประกอบการควรแจ้งให้หน่วยรับรองทราบถึง แผนการผลิตแยกย่อยตามพื้นที่เพาะปลูก พื้นที่เลี้ยงสัตว์ ฝูงสัตว์ หรือรังผึ้ง และพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในแต่ละปีก่อนครบวันที่จะต้องตรวจ

ช.3.4 ผู้ประกอบการต้องเก็บบันทึกข้อมูลและเอกสารระบบบัญชีปัจจัยการผลิต ผลิตผล และ/หรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถให้หน่วยรับรองสอบกลับไปถึง แหล่ง ลักษณะ และปริมาณ ของวัตถุดิบทั้งหมดที่ซื้อและการใช้วัสดุเหล่านั้น นอกจากนี้ ควรเก็บเอกสารผู้รับผลิตผล และ/หรือ ผลิตภัณฑ์ที่ขายไปทั้งหมด ควรทำเป็นบัญชีรายวันแสดงปริมาณที่ขายให้กับผู้บริโภคโดยตรงไว้ เมื่อหน่วยผลิตมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรเอง ระบบบัญชีต้องประกอบด้วยข้อมูลที่ระบุไว้ในข้อ 4.2 ของภาคผนวกนี้

ช.3.5 ปศุสัตว์ทั้งหมดต้องมีการขังเป็นรายตัว หรือในกรณีสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดเล็กหรือสัตว์ปีกให้ขังเป็นฝูง ในกรณีของฝูงก็ขังเป็นรังผึ้ง ควรเก็บบันทึกและเอกสารระบบบัญชีเพื่อให้สามารถติดตามปศุสัตว์และกลุ่มฝูง ที่อยู่ในระบบได้ตลอดเวลา และให้ข้อมูลที่ช่วยให้สามารถสอบกลับเพื่อการประเมินได้ตลอดเวลา ผู้ประกอบการควรเก็บรักษารายละเอียดบันทึก และให้มีการปรับให้เป็นปัจจุบันของข้อมูลดังนี้

ช.3.5.1 การเพาะพันธุ์ และ/หรือ แหล่งของปศุสัตว์

ช.3.5.2 ทะเบียนการซื้อขายใดๆ

ช.3.5.3 แผนสุขภาพที่จะใช้ในการป้องกันและจัดการโรค การบาดเจ็บและปัญหาที่เกิดขึ้นซ้ำอีก

ช.3.5.4 การรักษาและการให้ยา สำหรับจุดประสงค์ใดก็ตาม รวมถึงช่วงการรับประกัน และการขังสัตว์หรือฝูงที่ได้รับการรักษา

ช.3.5.5 อาหารสัตว์ที่ให้ และแหล่งของอาหารสัตว์

ช.3.5.6 การเคลื่อนย้ายของปศุสัตว์ภายในหน่วยผลิต และการเคลื่อนย้ายของรังผึ้งภายในบริเวณที่หาอาหารที่ระบุในแผนที่

ช.3.5.7 การขนส่ง การฆ่าสัตว์ และ/หรือ การขาย

ช.3.5.8 การสกัด การแปรรูป และการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์จากผึ้งทั้งหมด

ช.3.6 การเก็บรักษา สารที่นำมาใช้ ที่ไม่ใช่สารที่ห้ามใช้ ตามที่ระบุในมาตรฐานนี้

ช.3.7 หน่วยรับรองควรมั่นใจว่ามีการตรวจสอบทางกายภาพ แบบเต็มรูปแบบในแต่ละหน่วยปีละ 1 ครั้ง อาจมีการเก็บตัวอย่างเพื่อทดสอบผลิตภัณฑ์ ที่ไม่ได้ระบุอยู่ในมาตรฐานนี้ ถ้าพบว่ามีข้อสงสัยในการใช้ และต้องมีการทำรายงานการตรวจหลังจากการตรวจเยี่ยมแต่ละครั้ง นอกจากนี้อาจมีการตรวจเยี่ยมที่ไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้าเพิ่มเติมเป็นบางครั้ง ตามความจำเป็น หรือตามที่ได้มีการสุ่มเลือก

ช.3.8 ผู้ประกอบการต้องยอมให้หน่วยรับรองเข้าถึงบริเวณเก็บรักษา บริเวณผลิต และพื้นที่ทำการเกษตร รวมถึงระบบบัญชีปัจจัยการผลิต ผลิตผล และ/หรือ ผลิตภัณฑ์ และเอกสารสนับสนุนต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการตรวจ ผู้ประกอบการควรให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่หน่วยตรวจ เพื่อจุดมุ่งหมายในการตรวจ

ช.3.9 ผลิตผล และ/หรือ ผลิตภัณฑ์อินทรีย์ที่ไม่ได้บรรจุอยู่ในภาชนะบรรจุสำหรับจำหน่ายให้ผู้บริโภค ต้องมีการขนส่งในลักษณะที่ป้องกันการปนเปื้อน หรือป้องกันการนำเอาสารอื่น หรือผลิตภัณฑ์อื่นที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานนี้มาใส่แทน และมีการระบุข้อมูลดังนี้

ช.3.9.1 ชื่อและสถานที่ของผู้รับผิดชอบ สำหรับการผลิตหรือจัดเตรียมผลิตภัณฑ์

ช.3.9.2 ชื่อของผลิตภัณฑ์

ช.3.9.3 ข้อมูลระบุสถานะว่าเป็นอินทรีย์

ช.3.10 กรณีที่ผู้ประกอบการมีการผลิตหลายอย่างในบริเวณเดียวกัน และการปลูกพืชคู่ขนาน จะต้องมีการตรวจสอบที่ผลิตในบริเวณที่ผลิตนั้นอย่างละเอียด ไม่ควรผลิตผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่อินทรีย์ปะปนกับผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์อินทรีย์ที่ไม่สามารถจะแยกแยะออกจากกันโดยดูด้วยตาได้

ช.3.10.1 ถ้ามีการอนุญาตโดยหน่วยรับรองหรือโดยหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ ต้องระบุ ประเภทของการผลิตและสภาพที่อนุญาต ข้อกำหนดในการตรวจเพิ่มเติมในระหว่างการเก็บเกี่ยว ข้อกำหนดเกี่ยวกับเอกสารที่ต้องมีเพิ่มเติม และการประเมินความสามารถของผู้ประกอบการ

ช.3.11 การผลิตปศุสัตว์อินทรีย์ ปศุสัตว์ทั้งหมดที่ผลิตในสวนการผลิตเดียวกัน ต้องเลี้ยงตามข้อกำหนดในมาตรฐานนี้ อย่างไรก็ตามปศุสัตว์ที่ไม่ได้เลี้ยงตามข้อกำหนดในมาตรฐานอาจพบในส่วนที่เป็นอินทรีย์ได้ หากมีการแยกชัดเจนจากปศุสัตว์ที่ผลิตตามข้อกำหนดตามมาตรฐาน หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่สามารถวางเงื่อนไขที่เป็นมาตรการที่เข้มงวดได้

ช.3.12 หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ อาจจะยอมรับว่าสัตว์ที่เลี้ยงตามข้อกำหนดในมาตรฐานนี้อาจมีการปล่อยให้กินหญ้าตามพื้นดินทั่วไปได้หากว่า

ช.3.12.1 พื้นดินนั้นไม่เคยมีการใช้ผลิตภัณฑ์อื่นนอกเหนือจากที่อนุญาตตามข้อกำหนดในข้อที่ 4 ของมาตรฐานนี้อย่างน้อย 3 ปี

ช.3.12.2 มีการแยกชัดเจนระหว่างสัตว์ที่เลี้ยงตามข้อกำหนดในมาตรฐานนี้จากสัตว์อื่น

ช.3.13 สำหรับการผลิตปศุสัตว์ หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ควรมั่นใจว่ามีการตรวจที่เกี่ยวข้องกับทุกขั้นตอนของการผลิต การจัดเตรียม จนถึงการทำนายให้ผู้บริโภค มั่นใจได้ในเรื่องความสามารถในการสอบกลับได้ ของปศุสัตว์และผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ นับจากการผลิตปศุสัตว์ กระบวนการแปรรูป และการจัดเตรียมต่างๆ จนกระทั่งถึงการบรรจุ และ/หรือ การแสดงฉลากเท่าที่จะเป็นไปได้ทางวิชาการ

ช.4 การจัดเตรียมและหน่วยการบรรจุหีบห่อ

ช.4.1 ผู้ผลิต และ/หรือ ผู้ประกอบการควรให้ข้อมูล

ช.4.1.1 คำอธิบายที่สมบูรณ์ของหน่วยผลิต แสดงให้เห็นถึงสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ใช้สำหรับการจัดเตรียม การบรรจุหีบห่อ และการเก็บผลิตภัณฑ์เกษตร ก่อนและหลังการปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

ช.4.1.2 มาตรการที่เหมาะสมในทางปฏิบัติทั้งหมด ที่จะนำมาใช้ในระดับหน่วยผลิต เพื่อให้มั่นใจว่าเป็นไปตามมาตรฐานนี้

ช.4.1.3 ควรมีการลงนามในคำอธิบายและมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้รับผิดชอบของส่วนการผลิตนั้นและหน่วยรับรอง

ช.4.1.4 ในรายงานควรรวมข้อมูลการดำเนินงานของผู้ประกอบการว่า ปฏิบัติในลักษณะที่เป็นไปตามข้อกำหนดข้อ 3 ถึงข้อ 7 ของมาตรฐานนี้ และการรายงานผลการแก้ไขข้อบกพร่องในส่วนที่ยอมรับได้ และในส่วนที่ไม่สามารถยอมรับได้ ในกรณีที่เป็นข้อบกพร่องที่รุนแรง หรือข้อบกพร่องที่ไม่สามารถแก้ไขให้เป็นไปตามมาตรฐานได้ และได้มีการลงนามกำกับโดยทั้ง 2 ฝ่าย

ช.4.2 บัญชีปัจจัยการผลิตผลิตผล และ/หรือ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นลายลักษณ์อักษร ควรเก็บไว้ให้หน่วยรับรองสามารถตรวจสอบกลับไปยัง

ช.4.2.1 แหล่งกำเนิด ลักษณะ และปริมาณของผลิตผล และ/หรือ ผลิตภัณฑ์อินทรีย์ที่ได้ส่งมาที่หน่วยนี้

ช.4.2.2 ลักษณะ ปริมาณ และผู้รับมอบผลิตผล และ/หรือ ผลิตภัณฑ์อินทรีย์ที่ส่งออกจากหน่วยผลิตนี้

ช.4.2.3 ข้อมูลอื่นๆ เช่น แหล่งกำเนิด ลักษณะ และปริมาณของส่วนประกอบ วัตถุเจือปน และสารช่วยกรรมวิธีการผลิต ที่ถูกส่งมาที่หน่วยนี้ และส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์แปรรูปที่หน่วยรับรองต้องใช้ในการตรวจการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

ช.4.3 กรณีที่มีการนำผลิตผล และ/หรือ ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช้อินทรีย์มาแปรรูป บรรจุหีบห่อ หรือเก็บรักษาไว้ในหน่วยที่เกี่ยวข้อง

ช.4.3.1 หน่วยนั้นควรมีบริเวณแยกต่างหากภายในสถานประกอบการ สำหรับการเก็บรักษาผลิตผล และ/หรือ ผลิตภัณฑ์อินทรีย์ก่อนและหลังการปฏิบัติงาน

ช.4.3.2 การปฏิบัติงานควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ โดยใช้วิธีแยกสถานที่หรือเวลาจากการปฏิบัติกับผลิตผล และ/หรือ ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช้อินทรีย์

ช.4.3.3 กิจกรรมที่ไม่ได้มีการดำเนินงานเป็นประจำควรมีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า ภายในกำหนดเวลาที่ตกลงไว้กับหน่วยรับรองหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่

ช.4.3.4 ควรนำมาตรการต่างๆ มาใช้เพื่อให้มั่นใจว่ามีการชี้บ่งรุ่นการผลิต และหลีกเลี่ยงการปะปนกับผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้มาจากการผลิตตามมาตรฐานนี้

ช.4.4 หน่วยรับรองหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ ต้องมั่นใจว่ามีการตรวจสอบทางกายภาพที่เต็มรูปแบบอย่างน้อยปีละครั้ง อาจจะมีการสุ่มตัวอย่างที่สงสัย เพื่อทดสอบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้ระบุรายการไว้ในมาตรฐานนี้ ควรจัดทำรายงานการตรวจสอบทุกครั้งหลังจากการตรวจเยี่ยม โดยผู้รับผิดชอบสำหรับการตรวจสอบ ควรมีการตรวจสอบแบบไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้าเป็นครั้งคราวเพิ่มเติมตามความจำเป็นหรือโดยการสุ่มเลือก

ช.4.5 ผู้ประกอบการต้องให้หน่วยรับรองหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เข้าถึงหน่วยผลิต ระบบบัญชีที่เป็นลายลักษณ์อักษร และเอกสารสนับสนุนเพิ่มเติม รวมทั้งเอกสารอย่างอื่นที่จำเป็นสำหรับจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบ

ช.4.6 ให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดการขนส่งตามที่ระบุไว้ในข้อ ช.3.8 ของภาคผนวกนี้

ช.4.7 ในการรับผลิตผล และ/หรือ ผลิตภัณฑ์อินทรีย์ ผู้ประกอบการต้องตรวจสอบดังนี้

ช.4.7.1 ภาชนะบรรจุหรือหีบห่ออยู่ในสภาพที่ปิดเรียบร้อย (กรณีที่เป็นต้องปิด)

ช.4.7.2 มีเอกสารที่อ้างถึงในข้อ ช.3.8 ของภาคผนวกนี้ ผลของการทวนสอบนี้ต้องมีระบุในบัญชีปัจจัยการผลิตผลิตผล และ/หรือ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่อ้างถึงในข้อ 4 ถึงข้อ 7 ของมาตรฐานนี้ เมื่อพบว่าข้อสงสัยว่าผลิตภัณฑ์ไม่สามารถทวนสอบตามระบบการผลิตในข้อ 10 (ระบบการตรวจสอบและรับรอง) ของมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์นี้ ห้ามอ้างว่าเป็นการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์

ภาคผนวก ช

หน่วย

หน่วยและสัญลักษณ์ที่ใช้ในมาตรฐานนี้ และหน่วยที่ SI (International System of Units หรือ *Le Systéme International d' Unités*) ยอมให้ใช้ได้ มีดังนี้

รายการ	ชื่อหน่วย	สัญลักษณ์
ความยาว	เซนติเมตร (centimeter)	cm
	เมตร (meter)	m
ความเข้มข้น	มิลลิกรัมต่อลิตร (milligram per liter)	mg/l
	มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม (milligram per kilogram)	mg/kg
ปริมาตร	ลูกบาศก์เมตร (cubic meter)	m ³
	ลิตร (litre)	L
	ลูกบาศก์เซนติเมตร (cubic centimeter)	cm ³
มวล	มิลลิกรัม (milligram)	mg
	กรัม (gram)	g
	กิโลกรัม (kilogram)	kg